P.
Biblioteca Polirom

Amélie Nothomb

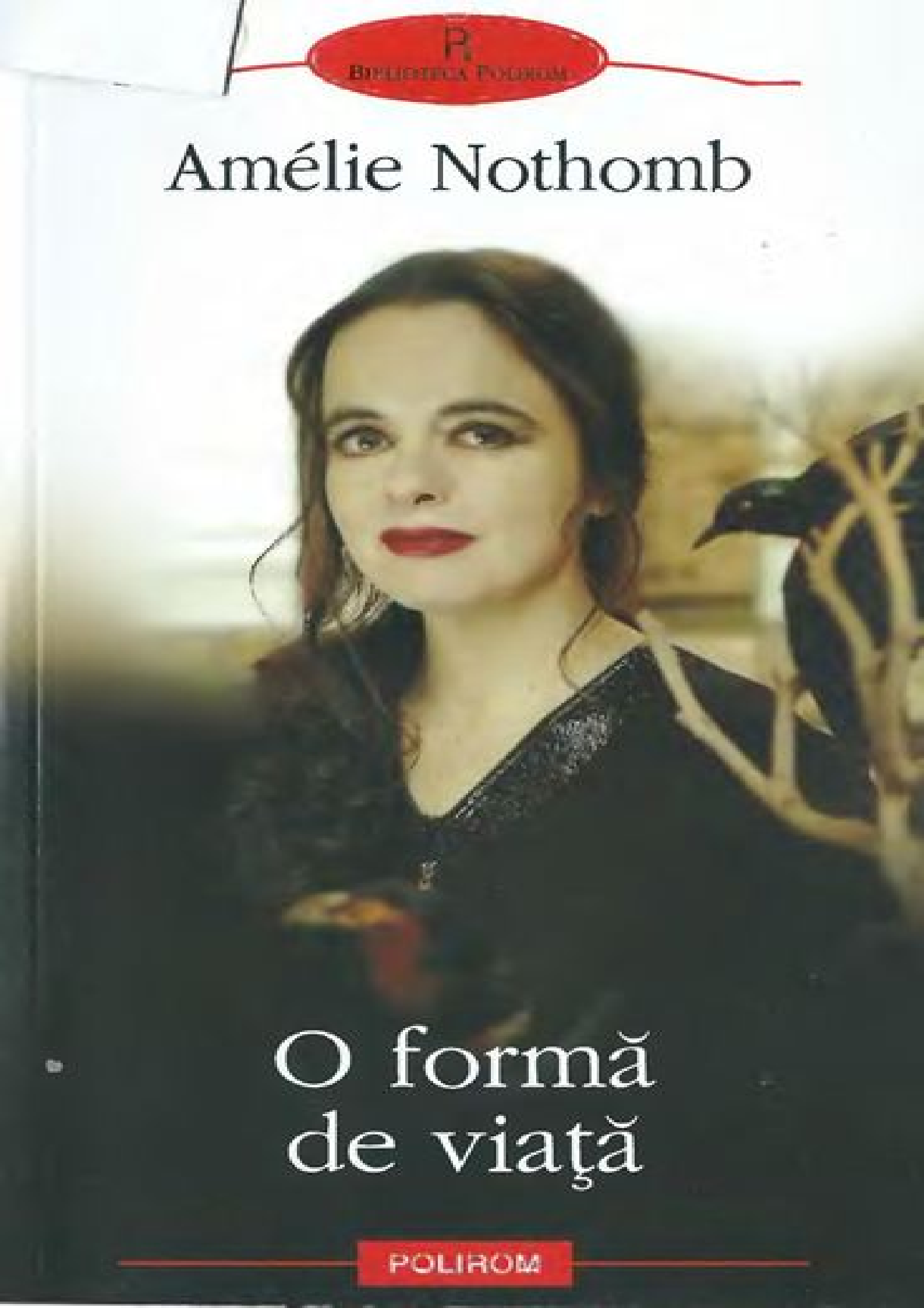

O formă de viaţă

POLIROM

AMÉLIE NOTHOMB

O FORMĂ DE VIAŢĂ

Titlul original: *Un forme de vie,* 2010
Traducere din limba franceză de Valentina Chiriţă

POLIROM 2012

Versiune ebook: v1.0, noiembrie 2017

AMÉLIE NOTHOMB s-a născut în 1967 la Kōbe (Japonia). Îşi petrece primii trei ani de viaţă în Japonia, după care urmează China, SUA, Bangladesh, Birmania, Laos. *Igiena asasinului* (1992, Prix René-Fallet şi Prix Alain-Fournier), prima ei carte, s-a vândut în sute de mii de exemplare. I-au urmat *Sabotaj din iubire* (1993), *Combustibilii* (1994), *Catilinarele* (1995), *Peplum* (1996), *Atentat* (1997), *Mercur* (1998), *Uimire şi cutremur* (1999, distins cu Marele Premiu pentru roman decernat de Academia Franceză şi ecranizat de Alain Corneau), *Metafizica tuburilor* (2000), *Cosmetica duşmanului* (2001), *Dicţionar Robert de nume proprii* (2002), *Antichrista* (2003), *Biografia foamei* (2004), *Acid sulfuric* (2005), *Jurnalul Rândunicii* (2006), *În necunoştinţă de cauză* (2007, căruia i s-a decernat Prix de Flore), *Drept de viaţă şi de moarte* (2008). Romanul *O formă de viaţă* (2010) relatează povestea corespondenţei dintre scriitoarea Amélie Nothomb şi soldatul american Melvin Mapple, care îi scrie din Bagdad. Treptat, relaţia epistolară îi apropie pe cei doi, scriitoarea se împrieteneşte cu soldatul obez şi fiecare înfruntă linia înşelătoare de demarcaţie dintre fantezie şi realitate. Melvin Mapple are o luptă de dus cu corpul său şi cu vinovăţia care îl asaltează, iar scriitoarea se confruntă cu problema morală a implicării fanteziste şi pline de elan într-o realitate ce se dovedeşte a avea o faţă ascunsă. Iluzia este o formă mutantă de viaţă, iar cartea atrage atenţia asupra întrebărilor ce se nasc atunci când realizăm că judecăm şi operăm în real cu instrumentele, uneori inadecvate, ale fanteziei.

Într-o dimineaţă, am primit o scrisoare neobişnuită:

Dragă Amélie Nothomb,

Sunt soldat obişnuit în armata americană, numele meu este Melvin Mapple, puteţi să-mi ziceţi Mel. Sunt în post la Bagdad de la începutul nenorocitului ăstuia de război, de mai bine de şase ani. Vă scriu pentru că sufăr ca un câine. Am nevoie de un pic de înţelegere şi ştiu, ştiu că mă veţi înţelege.

Răspundeţi-mi. Sper să vă citesc în curând.

Melvin Mapple

Bagdad, 18.12.2008

Mai întâi, am crezut că e o farsă. Presupunând că Melvin Mapple exista, avea el oare dreptul să-mi scrie asemenea lucruri? Nu exista o cenzură militară care n-ar fi permis în veci să lase „nenorocitul" înainte de „război"[1]?

Am studiat scrisoarea. Dacă era un fals, atunci realizarea era remarcabilă: marcată cu un timbru american şi ştampilată de un oficiu poştal irakian. Ce o făcea şi mai reală era caligrafia: acel scris american nepretenţios, simplu şi stereotip, pe care îl tot observasem cu prilejul călătoriilor mele în Statele Unite. Şi tonul lui direct, de o legitimitate neîndoielnică.

Chiar dacă nu mă mai îndoiam de autenticitatea misivei, mă uimea implicaţia cu adevărat incredibilă a acelui mesaj: deşi nu era nimic uimitor în faptul că un soldat american trăind încă de la început în miezul acelui război suferea „ca un câine", era halucinant că îmi scria mie.

Oare cum auzise de mine? Unele dintre romanele mele fuseseră traduse în engleză şi avuseseră parte în Statele Unite de o primire mai degrabă discretă în urmă cu cinci ani. Primisem deja, fără să mă mire, plicuri de la militari belgieni şi francezi care, cel mai adesea, cereau fotografii

cu dedicaţie. Dar de la un soldat obişnuit, american, de la o bază din Irak, ei bine, asta mă depăşea.

Oare ştia cine sunt? În afara adresei editorului meu, formulată corect pe plic, nu mai era nimic. „Am nevoie de un pic de înţelegere şi ştiu, ştiu că mă veţi înţelege.” Cum ar fi putut să ştie că eu l-aş înţelege? Să zicem că îmi citise cărţile, dar să fi fost ele cele mai grăitoare dovezi ale înţelegerii şi compasiunii umane? Faptul că Melvin Mapple mă alesese ca prietenă prin corespondenţă mă lăsa cu gura căscată.

Pe de altă parte, oare aveam eu chef de mărturisirile lui? O grămadă de oameni îmi scriau deja de-a fir a păr despre suferinţele lor. Capacitatea mea de a suporta durerea altcuiva era la limita suportabilului, în plus, suferinţa unui soldat american mi-ar fi ocupat mult timp. Dispuneam eu de aşa ceva? Nu.

Melvin Mapple avea cu siguranţă nevoie de un psihiatru. Nu asta era meseria mea. Să mă pun la dispoziţia mărturisirilor sale ar fi însemnat să-i fac un deserviciu, el crezând astfel că se poate scuti de terapia pe care cei şase ani de război o făcuseră necesară.

Să nu-i răspund deloc mi s-a părut aproape josnic. Am găsit o cale de mijloc: i-am dedicat soldatului cărţile mele traduse în engleză, le-am împachetat şi le-am trimis prin poştă. Am considerat că fac astfel un gest pentru cel ce slujea armata americană şi am rămas cu conştiinţa împăcată.

Mai apoi, m-am gândit că lipsa cenzurii militare îşi găsea o explicaţie plauzibilă în recenta alegere a lui Barack Obama ca preşedinte; sigur, el nu avea să intre în funcţie decât o lună mai târziu, însă această schimbare trebuie că îşi produsese deja primele efecte. Obama se arătase în repetate rânduri împotriva acestui război şi declarase că, în cazul unei victorii a democraţilor, avea să cheme

înapoi trupele. Îmi şi imaginam întoarcerea iminentă a lui Melvin Mapple în America sa natală: îl vedeam, cu ochii minţii, întorcându-se la ferma lui confortabilă, înconjurată de lanuri de porumb, şi pe părinţii lui cu braţele deschise. Această idee avu darul să mă liniştească. Şi pentru că sigur şi-ar fi adus cu el cărţile cu dedicaţie, as fi contribuit indirect la răspândirea practicii lecturii în Corn Belt.

După nici două săptămâni, am şi primit răspunsul soldatului:

Dragă Amélie Nothomb,
Mulţumesc pentru romane. Ce doriţi să fac cu ele?
Happy New Year,
Melvin Mapple
Bagdad, 01.01.2009

Mi s-a părut cam grosolan. Uşor iritată, i-am scris imediat următoarea scrisoare:

Dragă Melvin Mapple,
Nu ştiu. Poate să reechilibraţi o mobilă sau să înălţaţi un scaun. Sau să le oferiţi unui prieten care a învăţat să citească.
Mulţumesc pentru urări. La fel vă doresc.
Amélie Nothomb
Paris, 06.01.2009

Am expediat scrisoarea, furioasă pe prostia mea. Cum aş fi putut spera la o altă reacţie din partea unui militar?
Mi-a răspuns pe dată:

Dragă Amélie Nothomb,
Sorry, m-am exprimat greşit. Voiam să spun că v-am scris pentru că v-am citit deja toate cărţile. Nu voiam să vă bat la cap cu asta, de aceea nu am pomenit nimic; se înţelegea de la sine. Dar sunt bucuros să le am în dublu exemplar, cu dedicaţie. Le-aş putea împrumuta prietenilor. Îmi cer scuze că v-am deranjat.
Sincerely,
Melvin Mapple
Bagdad, 14.01.2009

Am făcut ochii cât cepele. Individul ăsta îmi citise cărţile şi stabilise o legătură de cauză-efect

între acest lucru şi faptul că îmi scria. Am căzut adânc pe gânduri. Am încercat să înţeleg cum putuseră romanele mele să-l împingă pe soldat să mi se adreseze.

Pe de altă parte, eram un personaj ridicol de încântat: autorul care descoperă că cineva l-a citit integral. Că acel cineva era un soldat obişnuit al armatei americane mă copleşea încă şi mai mult. Îmi dădea impresia că sunt un scriitor universal. Am fost cuprinsă de un acces grotesc de orgoliu. Într-o dispoziţie de zile mari, am redactat această epistolă:

Dragă Melvin Mapple,

Îmi pare rău pentru neînţelegere. Sunt cu adevărat impresionată că mi-aţi citit toate cărţile. Profit de ocazie pentru a vă trimite cel mai recent roman al meu tradus în engleză, *Tokyo Fiancée,* ce a apărut de curând în Statele Unite. Titlul mă întristează, parcă-i rupt dintr-un film cu Sandra Bullock, însă editorul mi-a spus că *Ni d'Eve ni d'Adam* nu şi-ar fi găsit o mai bună traducere. De pe 1 pe 14 februarie voi fi în frumoasa dumneavoastră ţară pentru a ajuta la promovarea ei.

Astăzi, Barack Obama devine preşedintele Statelor Unite. E o zi mare. Presupun că vă veţi întoarce în curând şi mă bucur.

Cu prietenie,
Amélie Nothomb
Paris, 21.01.2009

În timpul turneului meu american, nu am ratat să tot spun cui avea urechi să audă că purtam o corespondenţă cu un soldat din Bagdad, care îmi citise toate cărţile. Jurnaliştii au fost plăcut impresionaţi. *Philadelphia Daily Report* a titrat: *„U.S. Army soldier reads Belgian writer Amélie Nothomb”*[2]. Nu ştiam exact în ce fel m-ar ridica în slăvi informaţia asta, dar rezultatul părea excelent.

Când m-am întors în Paris, mă aştepta un munte de scrisori, printre care două din Irak:

Dragă Amélie Nothomb,

Mulţumesc pentru *Tokyo Fiancée.* Nu fiţi supărată, titlul e în regulă. O ador pe Sandra Bullock. Lectura îmi face plăcere. Şi ştiţi ce, o să am timp: nu o să ne întoarcem chiar aşa curând. Noul preşedinte a zis că retragerea trupelor o să ţină nouăsprezece luni. Iar cum eu am fost printre primii veniţi, o să vedeţi că plec printre ultimii: e povestea vieţii mele. Dar aveţi dreptate, Barack Obama este omul potrivit. Eu l-am votat.

Sincerely,
Melvin Mapple
Bagdad, 26.01.2009

Dragă Amélie Nothomb,

Mi-a plăcut la nebunie *Tokyo Fiancée.* Sper că Sandra Bullock va accepta rolul, ar fi formidabil. Ce poveste frumoasă! Am plâns la sfârşit. Nu vă întreb dacă asta chiar s-a întâmplat: într-atât e de reală.

Cum a fost în America?

Sincerely,
Melvin Mapple
Bagdad, 7.02.2009

Am răspuns imediat:

Dragă Melvin Mapple,

Sunt foarte bucuroasă că v-a plăcut cartea mea.

M-am simţit foarte bine în frumoasa dumneavoastră ţară. Am vorbit despre dumneavoastră peste tot: uitaţi acest articol din *Philadelphia Daily Report.* Din păcate, nu puteam să le indic jurnaliştilor de unde sunteţi. Ştiu prea puţine lucruri despre dumneavoastră. Spuneţi-mi mai multe, dacă vi se pare în regulă.

Cu prietenie,
Amélie Nothomb
Paris, 16.02.2009

Am preferat să nu comentez în legătură cu ipoteticul film cu Sandra Bullock: făcusem aluzie la el în glumă, nu mă aşteptasem să fie luată în serios. Melvin Mapple risca să fie dezamăgit aflând că filmul avea prea puţine şanse să existe. Nu trebuie să faci Corn Belt-ul să-şi piardă speranţa.

Dragă Amélie Nothomb,

Articolul din *Philadelphia Daily Report* m-a bucurat tare mult. L-am arătat amicilor, acum vor toţi să vă scrie. Le-am spus că turneul dumneavoastră american s-a încheiat, şi că nu mai merită osteneala: nu vor decât să fie pomeniţi în presă.

Doriţi să vă spun nişte lucruri despre mine. Am 39 de ani: sunt cel mai bătrân din detaşamentul meu. Am intrat târziu în armată, la 30 de ani, pentru că nu aveam perspective. Muream de foame.

Părinţii mei s-au întâlnit în 1967, în timpul faimoasei *Summer of Love.* Pentru ei, înrolarea mea a fost o ruşine. Le-am spus că în America, atunci când crapi de foame, nu ai altceva de făcut. „Totuşi, puteai să vii la ai tăi", mi-au răspuns ei. Dar eu consideram că e ruşinos să stau pe capul părinţilor mei care se zbăteau de pe o zi pe alta într-o suburbie din Baltimore, unde ţineau o benzinărie. Acolo am crescut şi nu aveam niciun

chef să mă întorc. Baltimore nu îi priește decât rockului. Din păcate, nu am talent la așa ceva.

Înainte să împlinesc 30 de ani, aveam și eu idealuri, vise, și am încercat să le pun în practică. Voiam să ajung noul Kerouac, dar degeaba am bătut drumurile sub efectul benzedrinei, că tot nu am scris niciun rând de Doamne-ajută. M-am îndopat cu alcool ca să ajung noul Bukowski și asta mi-a pus capac. Bun, am înțeles că nu eram scriitor. Am încercat pictura: catastrofă. Pictura prin scurgere nu e așa de ușoară precum s-ar crede. Am vrut să mă fac actor, dar nici asta nu mi-a ieșit. Am trăit pe stradă. Mă bucur că am avut de-a face cu asta, cu dormitul sub cerul liber. M-a învățat multe.

Am intrat în armată în 1999. Le-am zis părinților că nu exista niciun risc, că ultimul război era prea recent. Teoria mea era că Războiul din Golf din 1991 îmi calmase țara pentru multă vreme. Armata pe timp de pace mi se părea *cool.* Bun, se întâmplau lucruri prin Europa de Est, în Africa, Saddam Hussein era încă în Irak, însă nu vedeam nimic magistral profilându-se la orizont. E clar, nu am nas pentru politică.

Viața militară nu avea doar părți bune, de asta m-am prins imediat. Exercițiile, disciplina, urletele, programul nu mi-au plăcut niciodată. Dar, una peste alta, nu mai eram cerșetor. Asta era important. Mi-am înțeles limitele: să dormi în frig și cu frică era una. Foamea era altceva.

În armată, chiar se mănâncă. Hrana e bună, din abundență și pe gratis. În ziua înrolării mele, m-am cântărit: 55 de kilograme la 1,80 m. Cred că nici ei nu erau fraieri în ce privește motivul real al înscrierii mele. Știu că nu sunt nici primul, nici ultimul care a ajuns soldat din motivul ăsta.

Sincerely,
Melvin Mapple
Bagdad, 21.02.2009

Mă înşelasem în privinţa Corn Belt-ului: suburbia Baltimore-ului era mult mai dură. Baltimore nu însemna nimic în afara cineastului John Waters, tatăl Bad Taste-ului, acolo avea loc acţiunea filmelor sale. Era un oraş cu aerul unei suburbii nasoale. Aşa că nici nu voiam să-mi imaginez cu ce semăna suburbia lui.

Pe 11 septembrie, bietul Melvin Mapple avea să-şi dea seama de greşeala lui. Nu, epoca nu era una a păcii. Foamea avea să-l coste scump.

Dragă Melvin Mapple,

Mulţumesc pentru foarte interesanta dumneavoastră scrisoare. Mi-a plăcut mult, am senzaţia că vă cunosc mai bine. Nu ezitaţi să-mi povestiţi urmarea sau alte părţi din viaţă, cum doriţi.

Cu prietenie,
Amélie Nothomb
Paris, 26.02.2009

Dragă Amélie Nothomb,

În armată, se câştigă ceva parale. Din salariu, mi-am cumpărat cărţi. Din întâmplare, am citit primul dumneavoastră roman tradus în engleză, *The Stranger Next Door*[3]. M-a prins. Mi-am luat toate romanele dumneavoastră. E greu de explicat, dar volumele dumneavoastră vorbesc pe limba mea.

Dacă m-aţi şti mai bine, aţi înţelege. Sănătatea mea se şubrezeşte, sunt foarte obosit.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 2.03.2009

După această scrisoare, m-a cuprins neliniştea. Îmi imaginam că sunt o droaie de motive pentru a fi bolnav în Irak: uzul militar al substanţelor toxice, stresul, ba chiar vreo rană în luptă. Apoi, îi cerusem deja să-mi povestească mai multe despre el, nu puteam totuşi să îl tot rog. Îl împiedica starea lui proastă de sănătate? Mi se părea că simt o altfel de reticenţă. Nu ştiam ce atitudine să adopt şi nu am răspuns. Şi bine am făcut. Am primit o nouă scrisoare:

Dragă Amélie Nothomb,

Mă simt mai bine şi mi-am recăpătat forţa să vă scriu. Să vă explic: sufăr de o boală din ce în ce mai frecventă în trupele americane trimise în Irak. De la începutul intervenţiei din martie 2003,

numărul bolnavilor s-a dublat, iar procentul lor creşte întruna. Sub administraţia Bush, maladia noastră era ţinută ascunsă, considerându-se că e degradantă pentru imaginea armatei americane. De când cu Obama, ziarele au început să scrie despre noi, dar cu fereală. Sigur vă închipuiţi că-i vorba de o boală venerică, dar vă înşelaţi.

Sunt obez. Nu e în natura mea. Eram normal când eram copil sau adolescent. La vârsta adultă, am slăbit imediat din pricina sărăciei. M-am înrolat în 1999 şi m-am îngrăşat foarte repede, dar nu în mod şocant: eram doar piele şi os, un înfometat căruia i se dădea în sfârşit posibilitatea de a mânca. Iar într-un an, am atins ceea ce trebuia să fie greutatea mea normală de soldat în putere: 80 de kilograme. Mi-am menţinut-o fără efort până la începutul războiului. În martie 2003, am făcut parte din primul contingent trimis în Irak. Acolo, imediat au început problemele. M-am confruntat cu primele lupte adevărate, cu tirurile de rachetă, cu tancurile, cu corpuri explodând în imediata apropiere şi cu bărbaţi pe care îi ucizi cu mâna ta. Am descoperit teroarea. Există oameni curajoşi care suportă, nu şi cazul meu. Sunt unii cărora asta le taie pofta de mâncare, dar majoritatea, din care fac şi eu parte, au o reacţie inversă. Te întorci din luptă şocat, stupefiat că eşti încă în viaţă, înspăimântat, iar primul lucru pe care-l faci după ce îţi schimbi pantalonii (ţi-i murdăreşti de fiecare dată), e să te năpusteşti asupra mâncării. Mai exact, începi cu o bere – încă o chestie care te îngraşă, berea. Dai pe gât una sau două sticle şi apoi te înfigi în mâncare. Hamburgeri, cartofi prăjiţi, *peanut butter and jelly sandwiches, apple pie, brownies*[4], îngheţate, totul după pofta inimii. Şi o ai, nu glumă. Nu ne vine să credem cât putem să băgăm în noi. Ca nebunii. Ceva s-a frânt în noi. Nu pot să zic că ne place să mâncăm în felul ăsta, e ceva mai puternic decât noi, ne-am putea omorî îndopându-ne, poate asta e şi ideea. La început,

unii vomită. Am încercat, nu am reuşit niciodată. Aş fi vrut eu. Suferi imens, stomacul e pe cale să-ţi explodeze. Te juri că nu o mai faci, e prea dureros. A doua zi, trebuie să te întorci la luptă, participi la orori mai rele decât în ajun, nu te obişnuieşti, ai nişte colici monstruoase în timp ce tot tragi şi alergi, ai vrea ca acest coşmar să se sfârşească. Cei care se întorc nu sunt decât nişte fantome. Atunci te pui din nou pe bere şi mâncare, iar stomacul ajunge încet-încet atât de uriaş, că nu îţi mai e rău. Cei care vomitau nu mai vomită. Se îngraşă ca porcii. În fiecare săptămână ţi se cer măsurători de la brâu în sus. Ne stânjeneşte, dar nimeni nu e în stare să se opună tendinţei de îngrăşare. În plus, parcă nici nu nu mai e vorba de corpul tău. Parcă toată povestea asta se petrece cu corpul altcuiva. Toată mâncarea asta o aruncăm în corpul unui necunoscut. Dovada e că ni-l simţim din ce în ce mai puţin. Ceea ce ne îndeamnă sa mâncăm şi mai mult. Nu simţim plăcere, ci o satisfacţie înspăimântătoare.

Ştiu ce e plăcerea: nu-i vorba de ea aici. Plăcerea e ceva măreţ. De exemplu, să faci dragoste. Mie asta nu mi se va mai întâmpla. În primul rând pentru că nimeni nu o să mă mai vrea. În al doilea rând, pentru că nu mai sunt în stare. Cum să mişti câtuşi de puţin un corp de 180 de kilograme? Vă daţi seama, de când sunt în Irak, am luat 100 de kile. 17 pe an. Şi nu s-a încheiat. Mai am încă 18 luni: timp în care să iau 30 de kilograme. Să zicem că odată întors în ţară o să mă opresc din îngrăşat. Sunt şi eu, ca mulţi alţi soldaţi americani, un bulimic incapabil să vomite. În condiţiile astea, ultima soluţie imaginabilă e să slăbeşti.

100 de kilograme înseamnă o persoană imensă. Am devenit o persoană enormă de când sunt în Bagdad. Pentru că de aici mi s-a tras, o numesc Şeherezada. Nu-i prea drăguţ pentru adevărata Şeherezada, care era probabil o fiinţă suplă. Prefer,

în orice caz, să o identific cu o persoană şi nu cu două, şi cu o femeie, nu cu un bărbat, asta bineînţeles pentru că sunt heterosexual. Şi-apoi Şeherezada îmi convine. Îmi vorbeşte nopţi întregi. Ştie că nu mai pot să fac dragoste, aşa că înlocuieşte actul cu povestiri frumoase care mă farmecă. Vă încredinţez secretul meu: numai datorită ficţiunii Şeherezadei îmi suport obezitatea. Nici nu trebuie să vă spun ce mi s-ar întâmpla dacă băieţii ar şti că i-am dat grăsimii mele numele unei femei. Ştiu însă că nu o să mă judecaţi, în cărţile dumneavoastră, chiar dacă sunt o grămadă de obezi, nu îi înfăţişaţi niciodată ca pe nişte oameni lipsiţi de demnitate. În cărţile dumneavoastră, ei îşi inventează legende bizare ca să continue să trăiască. Ca Şeherezada.

Am senzaţia că ea a scris scrisoarea asta: nu mai reuşesc să îi pun capăt. În viaţa mea n-am aşternut atâtea rânduri, ceea ce dovedeşte că nu sunt eu. Mi-e groază de obezitatea mea, dar o iubesc pe Şeherezada. Noaptea, când greutatea mi-astupă pieptul, mă gândesc că nu sunt eu, ci o tânără lungită peste mine. Când mă afund în filmul ăsta, îi aud vocea feminină şoptindu-mi la ureche lucruri gingaşe. Atunci, braţele mele groase îmbrăţişează această carne, şi sunt atât de convins că aşa e, încât, în loc să-mi simt grăsimea, parcă ating suavitatea unei îndrăgostite. Credeţi-mă, în momentele alea, sunt fericit. Mai mult de-atât, amândoi suntem fericiţi, ea şi cu mine, cum numai amanţii pot fi.

Ştiu că asta nu mă fereşte de nimic: se poate să mori de obezitate, şi de vreme ce mă îngraş în continuare, de aici o să mi se şi tragă. Dar dacă Şeherezada mă vrea până la capăt, o să mor fericit. Uite-aşa. Şeherezada şi cu mine dorim să vă povestim despre asta.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 5.03.2009

Dragă Melvin Mapple,

Mulţumesc pentru scrisoarea dumneavoastră uluitoare, pe care tot o citesc şi-o recitesc tulburată şi uimită. Mă bulversează ce-mi scrieţi. Cu cât mă gândesc mai mult, cu atât sunt mai revoltată, siderată şi dată peste cap. Aş putea să vă rog pe dumneavoastră şi pe Şeherezada să-mi povestiţi mai multe? Nu am mai citit niciodată ceva asemănător.

Cu prietenie,

Amélie Nothomb

Paris, 10.03.2009

Am aşteptat cu înfrigurare următoarea scrisoare de la Melvin. Eram asaltată în continuu de nişte imagini incredibile: vedeam pe rând irakieni sfârtecaţi, explozii care-mi fisurau craniul, apoi soldaţi americani îndopându-se într-un fel traumatizant până când stomacul lor scotea sunete asemănătoare exploziilor de pe front. Le vedeam surplusul de grăsime câştigând teren, poziţii pierdute unele după altele, pe măsură ce bustul devenea indispensabil, un front de grăsime ce se deplasa pe hartă. Armata Statelor Unite forma o entitate care îşi sporea volumul de parcă era o larvă gigantică, absorbind substanţe necunoscute, poate victimele irakiene. Printre unităţile militare, exista corpul ăsta, iar viziunea mea îl cuprindea într-unul singur, atât cât mai putea acoperi cuvântul acea inflorescenţă de grăsime. În engleză, *corpse* înseamnă cadavru. În franceză, el nu e decât o posibilitate a cuvântului „corp”. Un corp obez este viu? Singura dovadă că încă nu a murit e că se îngraşă în continuare. Asta e logica obezităţii.

După care vedeam pe cineva care ar fi putut fi Melvin Mapple şi care, culcat, se sufoca în noapte. Am calculat că dintre cele 100 de kilograme puse, o jumătate trebuie să fi însemnat cele de pe piept şi burtă; 50 de kilograme pentru Şeherezada era o greutate plauzibilă, credeam deci în existenţa amantei întinse pe inima lui. Şi vedeam idila, conversaţia intimă, izbucnirea dragostei acolo unde te-aştepţi mai puţin. În şase ani de război, se scurseseră mai mult de 1001 de nopţi.

„Cine vrea să devină înger, devine animal”, am aflat de la Pascal. Melvin Mapple îşi adăuga şi el versiunea: cine vrea să devină animal, devine înger. Sigur, nu era doar angelism în povestea lui, nici pe departe. Însă puterea viziunii sale, ce îi permitea corespondentului meu să supravieţuiască insuportabilului, impunea respect.

La Târgul de Carte de la Paris, printre oamenii veniţi să-mi ceară o dedicaţie, era şi o tânără

obeză. Scrisoarea lui Melvin mă contaminase aşa de mult, că domnişoara mi s-a părut subţirică, strâns îmbrăţişată cu un Romeo anexat corpului ei.

Dragă Amélie Nothomb,

Răspunsul dumneavoastră mă impresionează. Cu toate astea, sper că nu exageraţi cu lirismul situaţiei mele. Şi să ştiţi că deşi Obama e preşedinte, războiul nu e pe sfârşite. O să fie aşa numai când tabăra din faţă o să creadă de cuviinţă. Atâta vreme cât suntem aici, suntem în pericol. Sigur, nu mai au loc acele atroce atacuri care m-au făcut bulimic. Dar cea mai mică ieşire ne transformă în ţinte şi mai există ucişi în rândurile noastre. Asta se doreşte de la noi – şi resurse mai sunt.

Obezii de soiul meu stau întotdeauna în prima linie. Nu e cazul să vă explic motivul, acesta sare în ochi: un grăsan e cel mai bun scut uman. În timp ce un corp normal protejează un singur individ, al meu protejează doi sau trei. De altfel, prezenţa noastră joacă un rol de paratrăsnet: irakienii suferă aşa de mult de foame, că obezitatea noastră îi sfidează, aşa că nouă vor să ne facă felul în primul rând.

Sunt convins că şi şefii ’ăi mari americani vor acelaşi lucru. De-asta au fost asiguraţi obezii că vor rămâne aici până în ultima zi fixată de Obama: ca să crească şansele să fim omorâţi. După fiecare atac, în Statele Unite s-au întors soldaţi atinşi de boli oribile, care au încărcat conştiinţa întregii ţări. Dar stranietatea problemelor ăstora era una pe care populaţia o putea pune pe socoteala a ceva ce depăşea înţelegerea umană, tipică războiului.

Doar că în America obezitatea nu e bizară, ci ridicolă. Chiar dacă-i o boală, ea e rareori văzută aşa de oamenii obişnuiţi, care vorbesc încă despre noi ca şi cum am crăpa de sănătate. Armata SUA poate accepta totul, mai puţin să fie grotescă. „Aţi suferit? Nu se vede!” sau „Ce aţi făcut în Irak în

afară de a mânca?” sunt impresiile pe care le strângem. Vom avea probleme, nu glumă, cu opinia publică. E esenţial ca armata americană să vehiculeze o imagine virilă, de forţă brută şi curajoasă. Or, obezitatea care ne împovărează cu sâni şi fese enorme ne dă o imagine feminină, de moliciune şi de papă-lapte.

Caporalii au încercat să ne pună la regim. Imposibil: lăcomia noastră ne face în stare de orice. Mâncarea e un drog ca oricare altul, plus că e mai uşor să dai pe sub mână *doughnuts* decât coca. În timpul prohibiţiei alimentare care ne-a fost impusă, ne-am îngrăşat şi mai mult decât în vremurile obişnuite. Au scos embargoul pe haleală şi am revenit la viteza cu care luam în greutate de obicei.

Să vorbim un pic despre droguri: un război modern nu poate fi îndurat fără stupefiante. În Vietnam, ai noştri au avut opiumul, care, orice s-ar spune, dă o dependenţă mai mică decât cea pe care o am eu acum pentru sendvişurile cu păstramă. În ’60-’70, când s-au întors în ţară băieţii, niciunul nu s-a întors la opium, substanţă greu de procurat în SUA. Când o să ne întoarcem noi acasă, cum o să ne descurcăm cu pofta pentru junk-food care va fi la o aruncătură de băţ? Şefii ar fi făcut mai bine dacă ne distribuiau opium: nu am fi fost grăsanii de acum. Dintre toate drogurile, mâncarea e cea mai nocivă şi dă cea mai mare dependenţă.

Se pare că trebuie să mănânci ca să trăieşti. Noi mâncăm ca să murim. E singurul suicid la îndemână. Suntem atât de mari, că de-abia mai aducem cu oamenii, deşi cei mai umani dintre noi sunt cei care au căzut pradă bulimiei. Există băieţi care au suportat monstruozitatea acestui război fără să se îmbolnăvească de nimic. Nu-i admir. Ăsta nu-i curaj, ci lipsă de sensibilitate.

Nu existau arme de distrugere în masă în Irak. Dacă altădată mai erau îndoieli în această privinţă, astăzi nu mai sunt. Acest conflict a fost o

nedreptate scandaloasă. Nu încerc să mă scot basma curată. Chiar dacă sunt mai puţin vinovat decât George W. Bush şi ai lui, rămân totuşi vinovat. Am luat parte la oroarea asta, am omorât soldaţi, am omorât civili. Am aruncat în aer locuinţe în care se aflau femei şi copii, morţi acum din vina mea.

Uneori, îmi spun că Şeherezada e una dintre acele irakience pe care le-am masacrat fără să le văd. La modul propriu, crima mea mă apasă. Pot să mă consider norocos, Şeherezada ar avea motive bune să mă urască. Dar noaptea simt că ea mă iubeşte. Încercaţi să mă înţelegeţi: îmi urăsc greutatea şi ea mă torturează ziua întreagă. Să trăiesc cu povara asta după mine e un supliciu, victimele mele mă bântuie. Şi totuşi, în îngrămădeala asta de carne se află Şeherezada, care îmi dă iubire după ce focul se opreşte. Oare ea ştie că poate eu sunt asasinul ei? I-am şoptit asta ca răspuns la unele declaraţii. Nu a părut să o deranjeze. Dragostea e un mister.

Detest că stau la Bagdad. Cu toate astea, nu prea am chef nici să mă întorc la Baltimore. Nu le-am zis alor mei că am luat 100 de kile, mi-e frică de reacţia lor. Nu sunt în stare să ţin regim. Nu vreau să o pierd pe Şeherezada. Să slăbesc ar însemna să o omor a doua oară. Dacă pedeapsa mea pentru crimele de război e să duc cu mine acest surplus de grăsime, atunci accept. O dată pentru că se face dreptate, apoi pentru că, în mod inexplicabil, sunt fericit. Nu e masochism, nu fac parte din specia asta.

În America, pe vremea când eram slab, nu am avut probleme în privinţa aventurilor cu femei. S-au dovedit generoase cu mine, nu am de ce mă plânge. Uneori chiar eram îndrăgostit. Cum ştie toată lumea, să faci dragoste cu cea pe care o iubeşti înseamnă bucuria supremă a vieţii noastre pe pământ. Ei bine, ce trăiesc eu cu Şeherezada e mai presus de-atât. Oare pentru că îşi împarte

intimitatea cu mine la modul propriu? Sau pur şi simplu doar pentru că există?

Dacă viaţa mea ar fi compusă doar din nopţi, aş fi cel mai fericit bărbat din lume. Dar sunt şi zilele care mă strivesc, la propriu. Trebuie să transport acest corp: nu se vor putea spune niciodată destule despre calvarul obezilor. Sclavii care au construit piramidele nu erau atât de împovăraţi ca mine, eu nu pot să-mi las deoparte greutatea niciun moment. Simpla bucurie de a merge la pas lejer, fără să mă simt una cu pământul, îmi lipseşte teribil. Îmi vine să ţip la oamenii normali să profite de neasemuitul privilegiu de care ei nu par conştienţi: să dai din picioare, să te mişti fără griji, să te bucuri de dansul mişcărilor celor mai normale. Cum ar fi când gâfâi mergând pe jos la cumpărături sau când faci un traseu de zece minute până la staţia de metrou!

Dar cel mai rău e dispreţul. Ce mă salvează e că nu sunt singurul obez. Solidaritatea celorlalţi nu mă lasă să mă amărăsc. Să suporţi privirile, reflecţiile, luatul peste picior e cel mai rău dintre toate relele. Nu ştiu cum mă purtam pe vremuri cu mormanele de grăsime ce-mi ieşeau în faţă: oare eram şi eu un ticălos cu ei? Tot aşa, cu convingerea că, dacă grasu-i gras, înseamnă că şi-a căutat-o, nu eşti gras din senin, aşa că, poftim, avem dreptul să-i cerem să plătească, nu e nevinovat.

Ăsta-i adevărul, nu sunt nevinovat. Nici moral, nici fizic. Am comis crime de război, am băgat în mine ca un monstru. Numai că nimeni dintre cei care-şi permit pe-aici să mă judece nu-i mai presus de mine. Printre noi nu sunt decât asasini de soiul meu. Că nu s-au îngrăşat dovedeşte că relele comise nu atârnă în conştiinţa lor. Sunt mai răi decât mine.

Când merg cu tovarăşii mei să ne îndopăm, soldaţii slabi ne iau peste picior: „Fir-ar a dracu’ de treabă, măi băieţi, gata! Ni se face rău, ne vine să vomităm numai când vă vedem înfulecând!”. Nu

scoatem un cuvânt, dar vorbim între noi: ei sunt cei care ne dezgustă, mâncând normal, ei au masacrat civili şi nu li s-a schimbat modul de viaţă, la ei nu se vede nici cel mai mic traumatism. Unii îi apără, pretinzând că poate suferă de o boală ascunsă. De parcă o boală ascunsă te-ar izbăvi de nişte crime atât de puţin secrete! Noi cel puţin ne afişăm ostentativ vinovăţia. Remuşcările noastre nu sunt discrete. Oare nu înfruntăm noi atâtea priviri tocmai în virtutea celor pe care le-am ofensat atât de grav?

Nouă ne e silă de apelativul „gras" şi ne numim între noi sabotori. Obezitatea noastră constituie un act de sabotaj formidabil şi spectaculos. Îi uscăm pe-ăştia din armată. Mâncarea noastră e ieftină, dar mâncăm în cantităţi aşa de uluitoare, că tot ce e în afara porţiei ne-ar jumuli. Las' că e bine, face Statul cinste. La un moment dat, ca urmare a plângerii administraţiei, bucătarii au încercat să-i facă să plătească pe cei care se serveau de mai mult de două ori. Din nefericire pentru ei, nu şi-au încercat norocul cu un tip curajos, ci cu amicul Bozo, grăsanul răutăcios prin excelenţă. Să fi văzut ce era la gura lui Bozo când i-a adus chelnerul nota! M-oţi crede, nu m-oţi crede, dar Bozo l-a făcut să înghită foaia. Când a înghiţit-o, Bozo a urlat: „Zi mersi. Dacă scuipi, pe tine te mănânc". Nu a mai fost cazul.

Umflăm nota şi la îmbrăcăminte: în fiecare lună, ne schimbăm uniforma pentru că nu mai încăpem. Nu mai izbutim să ne încheiem la nasturi nici la pantaloni, nici la cămaşă. Se pare că armata a trebuit să creeze măsuri inedite pentru noi: XXXXL. Nu suntem mândri de asta, câtuşi de puţin. Sper că o să lanseze şi XXXXXL pentru că, aici ajunşi, nu intenţionăm să ne oprim. Fie vorba între noi, dacă erau băieţi deştepţi, ne confecţionau ţinute stretch. Am vorbit cu responsabilul de echipamente şi uite ce mi-a răspuns: „Imposibil. Stretch-ul e opus spiritului militar. Sunt necesare

ţinute rigide, cu fibră neextensibilă. Elasticul e duşmanul armatei". Şi eu care credeam că suntem în război cu Irakul, când colo, ne războiam cu latexul.

Îi costăm mult şi la îngrijirile medicale. Când eşti obez, suferi tot timpul de ceva. Cei mai mulţi dintre noi au probleme cardiace: trebuie să luăm medicamente pentru inimă. Şi pentru tensiune. Cel mai rău a fost când au vrut să ne opereze. Ce fază! Au adus din State un chirurg vestit pentru punerea inelelor gastrice: ţi se strânge stomacul cu un soi de cerc şi nu-ţi mai e foame. Numai că nu au voie să-ţi pună chestia asta împotriva voinţei tale şi nimeni nu a fost de acord. Mâncarea e drogul nostru, supapa noastră, nu vrem s-o pierdem. Să fi văzut ce faţă a făcut chirurgul când s-a prins că nu are clienţi! Atunci, caporalii au găsit veriga slabă, pe unul Iggy, vizibil mai complexat ca noi de surplusul de greutate. Au început să-i slăbească moralul, arătându-i poze de dinainte cu el: „Ce frumos erai, Iggy, când erai tu slab! Ce-o să zică prietena ta când ai să te întorci? N-o să te mai vrea". Iggy a clacat, l-au operat. Şi a funcţionat, a slăbit ca un nebun. Numai că faimosul chirurg, ofuscat de puţinul lui succes, s-a întors în Florida. La puţin timp după aceea, inelul gastric s-a dus dracului, s-a mişcat, şi Iggy a trebuit să fie operat de urgenţă. Chirurgii militari au dat chix, iar nefericitul a murit. Se pare că era inevitabil; ar fi fost nevoie de un specialist ca operaţia să reuşească. Ar fi trebuit să se întoarcă tipul din Florida, dar nu ar fi ajuns la timp. Pe scurt, familia lui Iggy a intentat proces armatei americane şi l-a câştigat foarte uşor. Statul a trebuit să vireze părinţilor lui Iggy o sumă colosală.

Aşa că îi costăm o grămadă şi în termeni de cheltuieli de judecată. Povestea lui Iggy a dat idei. Până la urmă, suntem obezi din cauza lui George W. Bush. La întoarcerea în ţară, ştiu că mulţi vor să îi dea în judecată. Nu va fi şi cazul meu. Prefer

să nu mai am de-a face cu indivizii ăştia. Sunt criminali: în numele unei minciuni, au trimis la moarte mii de inocenţi şi au ruinat viaţa celor care au supravieţuit.

Mi-ar plăcea să le fac şi mai mult rău. Din păcate, aparţin unei specii mai degrabă inofensive. Cel mai mult sabotez sistemul mâncând. Problema e aspectul kamikaze al actului meu: cu cât mă apropii de ţintă, cu atât mă distrug mai mult.

În orice caz, sunt destul de mândru de cea mai recentă victorie a mea: nu mai încap în tanc. Trapa e prea strâmtă. Cu atât mai bine, mi-a fost dintotdeauna groază să fiu în maşinile astea care te fac claustrofob şi în care nu eşti aşa de protejat precum s-ar crede.

Aţi văzut ce lungă a fost scrisoarea. Nu îmi mai revin de la cât am scris. Aveam nevoie de asta. Sper că nu v-am împuiat capul.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 17.03.2009

De obicei, nu mă dau în vânt după scrisorile lungi. În general, sunt cele mai puţin interesante. De mai bine de şaisprezece ani, am primit un număr aşa de mare de plicuri, că, fără să vreau, mi-am format o teorie instinctivă şi experimentală a artei epistolare. Am observat astfel că scrisorile cele mai grozave nu depăşesc niciodată două foi A4 faţă-verso (Insist pentru faţă-verso, iubirea pentru pădure te constrânge la opistografie. Cei care refuză s-o facă în numele unei vechi reguli de politeţe au nişte priorităţi stranii). Nu-i absurd, trebuie că eşti nerespectuos să-ţi imaginezi că ai atâtea de spus, iar lipsa de respect nu o face interesantă. Doamna de Sevigné a zis-o foarte bine: „Iertaţi-mă, nu am timp să scriu scurt”. Ea îmi ilustrează de fapt nepotrivit teoria: epistolele sale sunt întotdeauna palpitante.

Într-un fel foarte diferit de Doamna de Sevigné, Melvin Mapple îmi oferea încă un contraexemplu. Scrisorile sale mă captivau atât de tare, că nici nu mi se păreau aşa de lungi. Le simţeai scrise sub imperiul celei mai stringente nevoi: altă muză mai bună nici că există. Nu puteam să fac altceva decât să-i răspund imediat, contrar obişnuinţei.

Dragă Melvin Mapple,

Mulţumesc că îmi tot scrieţi, mă interesează din ce în ce mai mult. Nu vă temeţi că îmi împuiaţi capul: nu îmi veţi scrie niciodată pe-atât de mult pe cât aş vrea.

Da, bulimia dumneavoastră, ca şi cea a camarazilor dumneavoastră, e un act de sabotaj. Vă felicit. Cu toţii ştim sloganul „Faceţi dragoste, nu război”. La voi e: „Faceţi un ospăţ, nu război”. E infinit mai lăudabil. Sunt conştientă totuşi de pericolul prin care treceţi şi vă rog, pe cât se poate, să aveţi grijă de dumneavoastră.

Cu prietenie,

Amélie Nothomb,

Paris, 24.03.2009

Dragă Amélie Nothomb,

Scrisoarea dumneavoastră pică la ţanc. Sunt cu moralul la pământ. Ieri ne-am luat la harţă cu slabii contingentului. Asta s-a întâmplat în timpul cinei. Noi, obezii, avem obiceiul să mâncăm împreună: ceea ce ne permite să ne îndopăm fără ruşine, noi între noi, şi să nu suferim de pe urma privirilor şi a remarcilor scârboase. Când vreunul se întrece pe sine la haleală, îl felicităm cu un comentariu laudativ la adresa găselniţei noastre: *„That's the spirit, man!"*. Ne umflă râsul de la expresia asta, ştiţi dumneavoastră de ce.

Ieri, probabil din cauza lipsei confruntărilor armate din ultima vreme, ceilalţi s-au înfipt în jurul mesei noastre ca să ne provoace:

— Ei, cum merge, burduhănoşilor?

Cum ne-au luat cu binişorul la început, nu ne-am făcut griji, am răspuns cu banalităţile obişnuite.

— Cum faceţi să înghiţiţi atâta, când sunteţi, aşa de mari? Păi, cu rezervele voastre, nici nu ar mai trebui să vi se facă foame.

— Trebuie să ne menţinem kilogramele, a zis Plumpy.

— Pe mine mă scârbeşte să vă văd halind în halul ăsta, a zis un slăbănog.

— N-ai decât să te uiţi în altă parte, i-am răspuns.

— Bine-bine, dar cum anume? Monopolizaţi tot câmpul vizual. Ne-ar plăcea nouă să ne uităm la altceva, dar e tot timpul un grăsan care ne stă în faţă.

Am râs.

— Vi se pare amuzant?

— Da. Faceţi glume, aşa că râdem.

— Nu cumva vă distrează mai tare că furaţi mâncarea armatei?

— Nu furăm. Vezi şi tu: mâncăm în faţa tuturor, fără să ne ascundem.

— Mda. Nu de-asta e furt. Fiecare dintre voi bagă în el de zece ori mai mult decât noi.

— Nu vă împiedicăm să mâncaţi şi voi mai mult.

— Nu avem chef să mâncăm mai mult.

— Păi şi-atunci care-i problema?

— Furaţi de la armată. Aşa că furaţi de la America.

— Lasă, că America o duce bine.

— Sunt oameni care mor de foame în ţară.

— Nu e vina noastră.

— Ce ştiţi voi? Din cauza hoţilor şi a profitorilor de soiul vostru sunt muritori de foame în ţară.

— Ba nu. Asta-i din cauza hoţilor de rang mai mare.

— Deci recunoaşteţi că sunteţi hoţi.

— Nu am zis aşa ceva.

Lucrurile s-au aprins imediat.

Bozo s-a ridicat primul să îi dea un pumn unui slăbănog. Am încercat să-l opresc:

— Nu vezi că asta vrea?

— Şi-o s-o încaseze!

— Nu! O să te bage la zdup!

— Ba n-o s-o facă nimeni.

— Trebuie să lărgească uşa, a clămpănit mititelul.

Şi aici nu l-am mai putut opri pe Bozo. A izbucnit bătaia. Evident, graşii au avantaj din capul locului. Greutatea noastră face praf pe oricine. Căderea e călcâiul lui Ahile în cazul nostru. Când cădem, cu greu ne mai ridicăm. Ceilalţi se prinseseră. Dintr-odată, s-au aruncat la genunchii noştri, încercau să ne pună piedică sau se rostogoleau pe pământ ca nişte sticle pe la picioarele noastre. Plumpy a căzut: au tăbărât pe el şi i-au dat scatoalce. I-am venit în ajutor, i-am smuls pe slăbănogii care stăteau agăţaţi de corpul lui Plumpy de parcă erau păduchi. Un bucătar a intrat cu un platou de *chili con carne.* Un tip i-a

smuls tava din mână şi a vărsat chili-ul fierbinte pe capul lui Plumpy, râzând: „Ţi-e foame? Bagă în tine!”. Nefericitul a scos un urlet. Bucătarul a alertat autorităţile care au venit şi ne-au ameninţat cu arma. Ceea ce a calmat situaţia. Doar că Plumpy are arsuri de gradul 2 pe faţă. Nenorociţii!

Au existat nişte sancţiuni. Nu doar pentru slabi! Ni s-a făcut soi de proces şi, chiar dacă am zis că am fost provocaţi, asta nu ne-a salvat pielea. Ba chiar un tip a protestat că, din cauza dimensiunilor noastre, noi eram nişte provocări pe două picioare, iar autoritatea nu a zis nu. Simţeam că erau de aceeaşi parte.

Bozo a primit aceeaşi sancţiune ca acela care l-a desfigurat pe Plumpy: trei zile de arest. A făcut gură:

— Deci să mă las insultat?

— Nu trebuie să-ţi ataci fizic adversarul.

— Dar asta făcea el!

— Te ţii de jocuri de cuvinte.

Ceea ce nu a spus nimeni la proces, dar am simţit-o cu toţii, e cât de detestaţi suntem. Grăsuţii mai pot încă suscita simpatie, însă obezii sunt urâţi, aşa stau lucrurile. Trebuie să recunoaştem că nu suntem frumoşi. M-am uitat cu atenţie la noi: cel mai aiurea nu-i corpul, ci faţa. Obezitatea îţi imprimă o expresie hidoasă, în acelaşi timp blazată, plângăcioasă, contrariată şi stupidă. Nu porneşti cu dreptul când e vorba să te placă lumea.

După gluma aia de proces, aveam moralul la pământ. Când beam un milk-shake la cafenea ca să ne refacem, bucătarul care adusese chili-ul a venit să ne spună o vorbă. Era la fel de indignat ca noi, se gândea la Plumpy. Pentru că un slab ne lua partea fie şi o dată, mi-am deschis inima. I-am zis că ne îndopam în neştire din revoltă, că era un răspuns violent la violenţa pe care o înduram.

— N-ar fi mai înţelept să faceţi invers? a sugerat el.

— Ce vrei să zici? l-am întrebat.

— O grevă a foamei ar sublinia mai bine starea voastră de spirit şi v-ar atrage stima tuturor.

Am schimbat priviri pline de uimire.

— Ai observat cu cine vorbeşti? i-am zis.

— Oricine poate să facă greva foamei, a răspuns acel suflet simplu.

— Eu nu mai cred că poate să o facă oricine. Oricum, nu noi. Tu nu vezi în noi decât nişte bărbaţi cu rezerve uriaşe. Adevărul e că suntem cei mai răi *junkies* de pe planetă. Să te îndopi până nu mai poţi e un drog mai cumplit decât heroina. Să mănânci în exces e un *shoot* sigur, ai senzaţii incredibile, gânduri indescriptibile. O grevă a foamei ar echivala pentru noi cu o dezintoxicare extrem de gravă, ca la heroinomanii pe care trebuie să îi pui sub lacăt. Nouă, zdupul nu ne-ar fi de ajuns. Există un singur mod care ne-ar împiedica să mâncăm: cămaşa de forţă. Dar nu cred că există pentru măsura noastră.

— Dar Gandhi… a început bucătarul.

— Opreşte-te. Ştii care sunt şansele ca Bozo să devină Gandhi? Zero. La fel şi în cazul meu şi al tovarăşilor mei. E dezgustător să ne ceri să fim sfinţi. Nici tu nu încerci să ajungi unul, deci la ce te aştepţi de la noi?

— Nu ştiu, caut o soluţie pentru voi.

— Şi, ca de obicei, oamenii ca tine nu şi-o imaginează decât prin depăşirea de sine. Ei bine, se pare că la obezi tocmai despre asta e vorba. Obezitatea e o boală. Când cineva are cancer, nimeni nu e aşa de nedelicat să-i sugereze să se autodepăşească. Da, ştiu, e incomparabil. E vina noastră că atârnăm 180 de kilograme. Nu e nevoie decât să nu ne mai îndopăm ca porcii. Cancerosul e o victimă, noi nu. Ce semeni, aia culegi. Aşa că trebuie să te mântuieşti printr-un act de sfinţenie, prin spălarea păcatelor.

— Nu voiam să zic asta.

— Dar asta se înţelege.

— Drace, sunt de partea voastră, băieţi.

— Ştiu. Tocmai asta e cumplit, că nici măcar prietenii noştri nu ne înţeleg. Obezitatea nu e o experienţă pe care s-o exprimi în cuvinte.

În punctul ăsta, m-am gândit la dumneavoastră. Poate e o iluzie datorată corespondenţei: am impresia că mă înţelegeţi. Ştiu că aţi avut probleme de natură alimentară, dar foarte diferite de ale mele. Sau poate pentru că sunteţi scriitoare. Ne imaginăm, ca nişte naivi, că romancierii au acces la sufletul oamenilor, la nişte probe ale vieţii pe care nu le-au înfruntat. Asta m-a impresionat la *Cu sânge rece* a lui Truman Capote: senzaţia că autorul îşi cunoştea personajele, fie ele şi secundare, în profunzime. Mi-aş dori să mă cunoaşteţi în felul ăsta. Sigur, e o doleanţă absurdă, legată de faptul că sunt dispreţuit şi că sufăr din pricina asta. Am nevoie de o fiinţă umană care să fie în afara a toate astea şi, în acelaşi timp, aproape de mine: asta înseamnă un scriitor, nu?

O să-mi spuneţi că mai sunt şi alţi scriitori şi că, în plus, engleza nu e limba dumneavoastră maternă. Ştiu. Dar dacă dumneavoastră îmi inspiraţi lucrul ăsta, eu ce să fac? Am rememorat în minte toţi romancierii în viaţă. Bineînţeles, am citit articolul în care spuneţi că răspundeţi la scrisori, ceea ce nu e des întâlnit. Cu toate astea, vă jur că nu ăsta e motivul. E ca şi cum, cu dumneavoastră, totul ar fi posibil. Mi-e greu să explic.

Fiţi pe pace, nu vă iau drept psihiatru. Sunt destui pe-aici. Am fost pe la câţiva. Le vorbeşti trei sferturi de oră în cea mai grea linişte şi apoi îţi prescriu Prozac. Refuz să înghit aşa ceva. Nu am nimic împotriva psihiatrilor. Numai că ăştia din armata americană nu mă conving. De la dumneavoastră am alte aşteptări.

Vreau să exist pentru dumneavoastră. Sunt un încrezut? Nu-mi pasă. Dacă aşa e, vă rog să mă iertaţi. Ăsta-i adevărul adevărat: vreau să exist pentru dumneavoastră.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 31.03.2009

Melvin nu era nici pe departe primul care avea nevoie să existe pentru mine şi să simtă că, împreună cu mine, totul era posibil. Totuşi, rareori se întâmpla ca lucrurile acestea să-mi fie spuse atât de direct şi limpede.

Când primesc astfel de propuneri, nu ştiu foarte bine ce efect au asupra mea: un amestec de emoţie şi nelinişte. În termenii unui cadou, e ca şi cum ţi-ar fi fost oferit un câine. Animalul îţi frânge inima, dar te gândeşti că o să trebuiască să te ocupi de el şi că nu ai cerut aşa ceva. Pe de altă parte, câinele e acolo cu ochii lui calzi şi îţi zici că nu-i nimic, o să-i dai resturile care îţi rămân de la masă, că n-o să fie greu.

Nu-l compar pe Melvin Mapple cu un câine, dar cu aşa ceva asimilez genul ăsta de declaraţie. Există fraze-câini. E cu dus şi întors.

Dragă Melvin Mapple,

Scrisoarea dumneavoastră mă emoţionează. Existaţi pentru mine, de asta să nu vă îndoiţi. *Cu sânge rece* e o capodoperă. Desigur, nu am puterea lui Truman Capote, însă pe dumneavoastră am impresia că vă cunosc.

Povestea asta cu cearta şi consecinţele ei e teribilă şi nedreaptă. Cred că înţeleg prin ce treceţi. Vi se cere un suflet mare de care ceilalţi nu ar fi în stare, de parcă ar trebui să vă cereţi scuze pentru obezitate. Spuneţi-i lui Plumpy că mă gândesc la el.

Nu ştiu dacă e totul posibil împreună cu mine, nu prea ştiu ce înseamnă asta. Ştiu că existaţi pentru mine.

Cu prietenie,

Amélie Nothomb

Paris, 6.04.2009

În timp ce puneam scrisoarea la poştă, m-am gândit că prudenţa nu a fost niciodată punctul meu forte.

Dragă Amélie Nothomb,

Îmi cer scuze, am fost lipsit de tact în ultima mea scrisoare. Trebuie că a fost bizar să citiţi că ar fi totul posibil împreună cu dumneavoastră. Nu era spus cu un sens nerespectuos. Nu am avut niciodată darul de a şti să-mi exprim sentimentele, problema asta mi-a jucat de multe ori feste. Vă mulţumesc că mi-aţi scris că exist pentru dumneavoastră, e foarte important pentru mine.

Ştiţi, aici duc o viaţă de rahat. Dacă aş exista pentru dumneavoastră, e ca şi cum aş avea o viaţă în altă parte: cea pe care mi-o purtaţi în gând. Nu înseamnă că vreau să fiu plăsmuit în imaginaţie de dumneavoastră: nu ştiu ce formă are gândul dumneavoastră în ceea ce mă priveşte. Sunt o informaţie în creierul cuiva: nu sunt doar un corp în Bagdad. Asta mă consolează.

Acum, despre scrisoarea din 6 aprilie. În ediţia din ajun a *New York Times,* v-am citit editorialul despre vizita preşedintelui Obama în ţara dumneavoastră: e amuzant că aţi fost aleasă să vorbiţi în numele Franţei, de vreme ce sunteţi belgiană. M-a impresionat să vă văd semnătura în acest ziar. L-am arătat amicilor, iar ei au spus: „Ea e cea cu care corespondezi?”. Eram mândru. Îmi place articolul. E haios ce aţi scris despre preşedintele Sarkozy.

De pe 7 aprilie, soldaţii englezi au început să plece. Nu îi cunoşteam. Nu prea îţi cade bine când vezi că pentru ei lucrurile s-au aşezat aşa de repede. Bine, noi, americanii, suntem mai numeroşi. Dar ce facem noi aici? Uneori îmi zic că m-am îngrăşat aşa de mult în Irak numai ca să am şi eu o activitate. Poate e cinic să scriu una ca asta, ştiu foarte bine că am făcut destule pe-aici: am omorât o grămadă de oameni, am distrus multe infrastructuri etc. Am luat parte la ele şi am nişte amintiri înspăimântătoare. Sunt vinovat, nu mă ascund după deget. Totuşi, nu am senzaţia că acela

aş fi eu cu adevărat. Am conştiinţă, ruşine, înţeleg lucrurile, tot ce vreţi, dar nu şi acea senzaţie.

Ce anume îţi dă impresia că ai dus ceva la bun sfârşit? La 25 de ani, când dormeam sub cerul liber, am construit un soi de cabană într-o pădure din Pennsylvania. Era realizarea mea, mă simţeam legat de cabana aia. Tot aşa cum mă simt acum legat de grăsimea mea. Poate că grăsimea e mijlocul pe care l-am găsit pentru a întipări în corpul meu răul pe care l-am comis şi pe care nu îl simt. E complicat.

Pe scurt, obezitatea a devenit opera mea. Continui să lucrez la asta cu ardoare. Mănânc ca un nebun. Uneori îmi spun că mă împac aşa de bine cu dumneavoastră tocmai pentru că nu m-aţi văzut niciodată şi, mai ales, pentru că nu m-aţi văzut niciodată înfulecând.

Când trăia, Iggy declara că motivul pentru care s-a îngrăşat aşa de mult a fost ca să se separe de lume printr-un zid. Pentru el, trebuie că era real. Dovada e că odată ce zidul a dispărut, el a murit. Cu toţii avem diferite teorii despre grăsimea noastră. Bozo spune că a lui e rea şi că vrea să acumuleze cât mai mult tocmai din motivul ăsta. Înţeleg ce vrea să zică. Îi enervăm pe ceilalţi prin simpla impunere a spectacolului obezităţii noastre, aşa de simplu e. Plumpy crede că forma lui îl ajută să redevină bebeluş. Asta o fi senzaţia lui. Nu îndrăznim să îi spunem că nu am văzut niciodată un bebeluş aşa de dezgustător.

La mine, e vorba despre altceva. Când scriu că e opera mea, nu glumesc. Şi aici cred că mă puteţi înţelege. Aveţi şi dumneavoastră o operă: opera asta nu se ştie bine ce înseamnă. Îi consacram tot ce-i mai scump şi totuşi rămâne un mister pentru noi. Aici se opreşte comparaţia. Opera dumneavoastră e ceva de stimat, puteţi pe bună dreptate să fiţi mândră de ea. Chiar dacă a mea nu are nimic artistic, ea are sens. Bineînţeles, nu e ceva voit, nu a existat nicio premeditare, se poate

spune chiar că o creez împotriva voinţei mele. Şi totuşi, mi se poate întâmpla ca, în timp ce mănânc ca nebunul, să simt un entuziasm care presupun că e cel al creaţiei.

Când mă cântăresc, mi-e frică şi ruşine pentru că ştiu că cifra, deja înfricoşătoare, a crescut. Cu toate astea, de fiecare dată când se dă noul verdict, de fiecare dată când ating un prag de greutate încă de neconceput, sunt uimit, sigur, dar şi impresionat: am fost capabil de aşa ceva. Nu există deci o limită pentru mărirea mea. Nu există niciun motiv pentru ca ea să se oprească. Până unde aş putea să cresc? Spun „cresc" din cauza cifrei, altfel, verbul nu prea se potriveşte, căci mă îngraş mai degrabă în părţi decât în sus. „Umflu" ar trebui să fie verbul corect. Iau din ce în ce mai mult în volum, de parcă ar fi avut loc un big bang interior odată cu sosirea mea în Irak.

Uneori, după masă, când mă aşez pe un scaun (au fost nevoiţi să comande unele din oţel nedeformabil), mă izolez pentru câteva secunde în gândurile mele şi îmi spun: „În clipa asta, sunt pe cale să mă îngraş, în burtica mea începe munca". E fascinant să îţi imaginezi transformarea hranei în ţesutul ăsta adipos. Corpul e o maşinărie sfântă. Îmi pare rău că nu simt când se formează lipidele, asta m-ar fi interesat.

Am încercat să vorbesc cu prietenii mei despre asta, mi-au răspuns că e obscen. „Dacă vă dezgustă să vă îngrăşaţi, opriţi-vă!", le-am zis. „Nici tu nu ar trebui să mai pui pe tine", mi-au întors-o. „Sigur că nu, am continuat, dar dacă nu avem de ales, de ce să nu ne îngrăşăm bucuroşi şi curioşi?" M-au privit ca pe un nebun.

Puteţi să mă înţelegeţi mai bine decât ei, chiar dacă dumneavoastră creaţi voit, într-un soi de transă mentală, chiar dacă vă recitiţi cu o pasiune pe care cu greu aş putea-o încerca atunci când îmi privesc burta, ştiu că aveţi sentimentul constant că

opera vă depăşeşte. Dar şi în cazul meu opera mă depăşeşte.

Când am curaj să mă uit la mine gol în oglindă, mă forţez să trec peste scârba pe care mi-o inspiră reflexia şi să mă gândesc: „Eu sunt. Sunt ceea ce sunt şi ceea ce fac. Nimeni în afară de mine nu se poate lăuda cu o asemenea împlinire. Dar oare eu singur am făcut totul? Nu e cu putinţă".

Din câte ştiu, acum sunteţi la al 65-lea manuscris. De acord, cărţile nu sunt nici foarte mari. Dar asta trebuie că nu vă împiedică totuşi ca atunci când vă uitaţi la cele 65 de titluri să vă gândiţi ca şi mine că nu e posibil să le fi produs de una singură. Atâta vreme cât nu s-a terminat totul, o să scrieţi în continuare.

Sper că nu mă credeţi dus cu capul sau stânjenitor.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 11.04.2009

Mărturisesc că am fost atinsă de felul în care scria despre editorialul meu din *New York Times*. *„Vanitas vanitatum sed omnia vanitas."*[5] Cât despre celelalte, chiar dacă înţelegeam unde bătea, simţeam o oarecare neplăcere la ideea că îmi compara copiii de cerneală şi hârtie cu grămada lui de grăsime. Orgoliul meu a vrut să protesteze că scriam în asceză şi în foame, că trebuia să sap până în străfundul forţelor mele pentru a atinge acel act suprem şi că a te îngrăşa, fie şi la acele proporţii formidabile, trebuia să fi fost mai puţin istovitor.

Dar nici nu se punea problema să îi răspund în termeni atât de puţin amabili. Am preferat să o iau literal:

Dragă Melvin Mapple,

Sunt în prezent la cel de-al 66-lea manuscris şi sunt şocată de pertinenţa comparaţiei

dumneavoastră. Citindu-vă, m-am gândit la avangarda artei contemporane, body art-ul.

Am cunoscut o tânără studentă la Arte care, pentru lucrarea sa de final, a decis să facă din anorexia ei o operă: s-a fotografiat cu răbdare în timp ce slăbea, în oglinda din baie, şi-a notat cifrele corespunzătoare greutăţii ei tot timpul în scădere, le-a pus lângă firele de păr căzut, pe care şi le strângea, a consemnat data la care nu i-a mai venit ciclul etc. Jurnalul ei, care era lipsit de comentarii, se prezenta sub forma unui orar intitulat „Anorexia mea" şi nu cuprindea decât fotografii, date, greutatea, smocuri de păr, tot aşa până la final care, în cazul ei, nu a coincis cu moartea, ci cu pagina 100, deoarece lucrările trebuiau să se limiteze la acest număr de pagini. A mai avut forţa doar să-şi prezinte lucrarea în faţa profesorilor, care i-au dat nota cea mai mare. Apoi s-a internat. Acum, îi este cu mult mai bine şi nu exclud posibilitatea ca preocuparea ei studenţească să fi contribuit la asta mare măsură. Anorexicii au nevoie ca boala lor să nu fie condamnată, ci constatată. Tânăra a găsit un mijloc foarte ingenios să facă acest lucru şi, odată cu asta, să rezolve şi permanenta problemă spinoasă a memoriei.

Mutatis mutandis[6], puteţi să îi călcaţi pe urme. Nu ştiu dacă v-aţi fotografiat până acum felul în care aţi crescut în greutate, dar nu e prea târziu să vă apucaţi. Notaţi cifrele şi toate simptomele fizice şi mentale ale evoluţiei dumneavoastră. Sigur aveţi fotografii de pe vremea când eraţi slab şi pe care le-aţi putea pune la începutul agendei. O să continuaţi să vă îngrăşaţi, aţi putea să faceţi poze din ce în ce mai impresionante. Faceţi-le astfel încât să scoateţi în evidenţă părţile mai atinse de grăsime. Totuşi, nu neglijaţi părţile mai defavorizate, ca picioarele, chiar dacă ele s-au îngrăşat mai puţin decât burta sau braţele, sigur asta a afectat şi mărimea pe care o aveţi la picior.

Vedeţi, Melvin, aveţi dreptate: obezitatea este opera dumneavoastră. Sunteţi pe valul modernităţii artistice. Trebuie să interveniţi imediat, căci ceea ce e pasionant în întreprinderea dumneavoastră e atât procesul, cât şi rezultatul. Pentru recunoaştere de către comunitatea artistică a body art-ului, ar trebui poate să şi notaţi tot ce mâncaţi. În cazul tinerei anorexice, acest capitol era mai simplu: în fiecare zi, nimic, în cazul dumneavoastră, el riscă să fie fastidios. Nu vă descurajaţi. Gândiţi-vă că opera este pentru artist unicul motiv de a trăi.

Cu prietenie,

Amélie Nothomb

Paris, 21.04.2009

În momentul în care am pus la poştă plicul, nu prea ştiam care mi-e starea de spirit. Nu eram capabilă să precizez dacă scrisoarea mea are în subtext o sinceritate cordială sau ironie. Melvin Mapple îmi inspira respect şi simpatie, însă şi în cazul lui exista problema pe care o am cu 100% dintre fiinţele umane sau nonumane: frontiera. Te întâlneşti cu cineva, în persoană sau prin corespondenţă. Prima etapă constă în constatarea existentei celuilalt: aici intervine, orice ar fi, un moment de încântare. În clipa asta, eşti Robinson şi Vineri pe plaja insulei, te uiţi la tine, stupefiat, bucuros că în universul ăsta există un altul – apropiat şi în acelaşi timp îndepărtat. Exişti în măsura în care celălalt devine conştient de tine şi simţi un val de entuziasm pentru individul pe care destinul ţi l-a adus în faţă şi care vorbeşte cu tine. Lui îi dăm un nume fabulos: prieten, iubire, camarad, invitat, coleg, seamăn. E o idilă. Alternanţa între identitate şi alteritate („E ca mine! E opusul meu!”) te aruncă în stupoare, într-o încântare copilărească. Eşti aşa de ameţit, că nu vezi venind pericolul.

Şi, dintr-odată, celălalt e acolo, în faţa uşii. Brusc dezmeticit, nu ştii cum să-i zici că nu e invitat. Nu pentru că nu l-ai mai iubi, ci pentru că îţi place să fii altcineva, mai exact cineva diferit de tine. Or, celălalt se apropie de parcă ar vrea să te asimileze sau să fie asimilat.

Ştii că trebuie să pui punctul pe i. Sunt diverse metode de a face asta, explicite sau implicite. În toate cazurile, e o cale spinoasă. Mai mult de două treimi din relaţii o ratează. Se instalează ostilitatea, neînţelegerea, tăcerea, uneori ura. O lege nefericită conduce la nişte eşecuri care pun pe tapet faptul că dacă prietenia ar fi fost sinceră, nu ar mai fi existat această problemă. Nu e adevărat. E inevitabil ca această criză să izbucnească. Chiar dacă îl iubeşti cu adevărat pe celălalt, nu eşti gata să-l ţii la tine.

Iluzia era să cred că schimbul epistolar m-ar fi pus la adăpost de această întâlnire. E fals. Ceilalţi au o grămadă de mijloace prin care te-ai putea pomeni cu ei la uşă şi să-ţi calce pragul. Nu îi pun la socoteală pe cei care-mi scriau că într-o zi o să facă şi ei ca mine, că o să scrie ca mine. Melvin Mapple găsise o metodă unică să-mi intre sub piele.

Oamenii sunt ţări. E minunat că sunt atâtea şi că o continuă derivă face continentele să întâlnească noi insule. Dar dacă tectonica asta a plăcilor lipeşte un teritoriu necunoscut de malul tău, ostilitatea o să se ivească numaidecât. Nu există decât două soluţii: războiul sau diplomaţia.

Am tendinţa să o cultiv pe a doua. Cu toate acestea, nu ştiam dacă ultima mea scrisoare către Melvin păstra linia asta. Nevoia mea de a i-o trimite îl însărcina: reacţia lui avea să mă lămurească asupra naturii mesajului meu.

Un curier diplomatic e un pleonasm. „Diplomat" se trage din vechiul cuvânt grecesc *diploma,* „hârtie îndoită", adică plic. Începuturile diplomaţiei se regăsesc în corespondenţă. Scrisoarea poate să fie într-adevăr un fel de a spune politicos nişte lucruri. De unde şi contaminarea istorică a acestor două practici: un diplomat scrie adesea multe misive, iar genul epistolar ia frecvent un ton diplomatic.

Mai mult decât alte feluri de a scrie, scrisoarea se adresează unui cititor. Am început să aştept răspunsul acestuia cu o nelinişte difuză. Absenţa unei epistole ar fi fost o reacţie convenabilă.

Obosită de viaţa mea în Franţa, am plecat să mă odihnesc o săptămână în Belgia. Timp de şapte zile, am cunoscut acest lux unic: lipsa desăvârşită a scrisorilor. Comunicarea prin poştă e ca orice alt lucru: excesul e la fel de insuportabil ca lipsa. Mi-a fost dat şi mie să cunosc aceste două extreme. Cred totuşi că prefer excesul, ceea ce nu-l face mai puţin stânjenitor. Lipsa corespondenţei, care mi-a

dominat lunga adolescenţă, dă impresia de răceală, de respingere, teribilul sentiment că eşti ciumat. Excesul te aruncă într-o mare plină de piranha ce încearcă toţi să-ţi smulgă o bucăţică. Calea de mijloc, care trebuie că e plăcută, e pentru mine *terra incognita.*

În impasul ăsta fiind, nu am găsit altă soluţie decât fuga. Partea bună a afacerii e că am trăit atunci o fericire pe care alţii nu au onoarea s-o simtă: bucuria de a nu primi nicio misivă şi îmbătătorul sentiment de a nu mai scrie.

E o stare de bucurie deosebită, timp în care o voce mică, demonică îţi tot şopteşte la ureche: „Nu eşti pe cale să deschizi un plic care cântăreşte o tonă, nu te pregăteşti să găseşti cuvintele «Dragă Maşină», nu eşti într-un schimb…”. Ritornela acestor şoapte interioare înzeceşte plăcerea.

Cele mai bune lucruri au un sfârşit. Pe 29 aprilie, am luat trenul înapoi spre Paris şi din 30 aprilie mi-am reluat locul la birou. Care era acoperit de un munte de plicuri de diverse mărimi.

Am respirat adânc şi m-am aşezat. Când îmi înfrunt duşmanul, am o metodă: încep să triez. Îi deosebesc pe expeditorii necunoscuţi de cei cunoscuţi şi, dintre aceştia din urmă, îi pun în stânga pe cei pe care îmi face plăcere să îi citesc şi la dreapta pe cei care se anunţă lipsiţi de interes. Ca întotdeauna, cei din urmă trimit scrisori foarte lungi. E o lege a naturii, sunt nevoită să repet: scrisoarea dorită e scurtă, misiva de nedorit e voluminoasă. Lucru care se regăseşte pe toate planurile dorinţei: farfuria nu e plină cu felurile preferate, delicatesele sunt servite cu parcimonie, fiinţele deosebite sunt zvelte, întâlnirea faţă în faţă e cea la care speri.

Regula asta e atât de profundă, că nu merită să încerci să o influenţezi. De câte ori să le sugerez corespondenţilor simpatici dar teribil de digresivi să nu îmi mai trimită mai mult de o pagină faţă-

verso? De câte ori să le explic că mi-ar plăcea mai mult de ei atunci?

După două sau trei epistole în care îmi respectă politicoşi dorinţa, fac ce fac şi se lungesc, mai întâi o simplă carte poştală, apoi încă o foaie, pentru ca, la final, eternele lor tartine cu unt să transforme plicul într-un trist coş de picnic. Formatul, ca şi stilul, e omul: se pare că în privinţa asta nu poţi face nimic.

Ei bine, nici eu nu mai pot face nimic, atâta vreme cât prefer scrisorile scurte în defavoarea epistolelor cu garnitură, încep cu ele, le frunzăresc ca să îmi dau seama dacă pot să le citesc fără să icnesc. Păstrez pentru final scrisorile care îşi merită numele, adică pe cele scurte. E politica desertului.

Pe 30 aprilie, în timp ce-mi triam corespondenţa, am dat peste un plic din Irak. Nu e vorba că l-aş fi uitat pe Melvin Mapple, doar că vreme de o săptămână nu se mai regăsise printre preocupările mele. Am simţit din nou amestecul de bucurie şi împovărare pe care mi-l stârnea. Fidelă tehnicii mele, am deschis mai întâi toate plicurile cu foarfeca. Asta mi-a luat o oră. Am citit prima dată scrisoarea soldatului american:

Dragă Amélie Nothomb,

Mulţumesc pentru scrisoarea dumneavoastră, m-a entuziasmat. Nu dovediţi doar că mă înţelegeţi, ci faceţi mai mult, mi-aţi dat o idee genială. Ce păcat că nu v-am scris din momentul în care am ajuns în Bagdad! Mi-aş fi fotografiat creşterea în greutate încă de la început, iar carnetul meu de obezitate ar fi fost absolut spectaculos. Dar aveţi dreptate, nu e prea târziu, am încă nişte poze de pe vremea când aveam 55 de kile, apoi 80 de kile, aşa că senzaţia unei evoluţii se păstrează totuşi cât de cât. Acum, mulţumită dumneavoastră, când mă cântăresc dimineaţa, sunt fericit: nu se întâmplă niciodată să nu pun în greutate. Sigur, există zile

bune şi zile proaste: uneori nu pun decât 100 de grame, dar alteori mă îngraş şi câte un kil de-a lungul unei zile, ceea ce mă mulţumeşte.

Păreţi să nu vă simţiţi în largul dumneavoastră când îmi sugeraţi să notez ce mănânc: vă înşelaţi. Momentan, merg la masă cu agenda mea şi nici nu vă închipuiţi cât mă distrează să pun totul pe foaie. Amicii sunt şi ei la curent cu treaba asta şi mă ajută, ceea ce nu-i degeaba, pentru că tot timpul uit câte o chestie, cum ar fi o pungă de chipsuri sau de alune. Acest proiect artistic a devenit acum comun: nu sunt numai propria-mi operă, ci şi a tovarăşilor mei. Ei mă îmboldesc să mă îndop, mă fotografiază. M-am temut că o să-mi fure ideea şi că o să-şi facă şi ei agende pentru obezitatea lor, dar s-a dovedit neadevărat: găselniţa nu le surâde. Nu au viziunea asta estetică, dar o încurajează pe a mea. Porecla mea e Body Art. Îmi place de mor.

Nu le-am ascuns că ideea vă aparţine şi asta i-a dat pe spate. Cine să se fi gândit la aşa ceva, dacă nu dumneavoastră? Nu ar fi venit de la orice scriitor, ci de la *acest* scriitor. Ştiţi, am citit mult la viaţa mea, cum am mai spus, mulţi scriitori mi-au trecut prin mână şi, pentru că citesc din scoarţă-n scoarţă, pot să vă asigur că e o idee Amélie Nothomb sută-n sută.

Mulţumesc. Ultima dumneavoastră scrisoare m-a ajutat să dau un sens vieţii mele. Mi se pare că ăsta ar trebui să fie scopul oricărui scriitor. Meritaţi să aveţi o asemenea meserie. Când v-am spus că obezitatea e opera mea, am crezut că o să mă luaţi peste picior. Dar nu numai că n-aţi făcut-o, ci mi-aţi oferit şi mijloacele de a o duce la bun sfârşit şi mi-aţi împărtăşit visul. Cum aş fi putut explica proiectul cuiva fără agenda asta pe care m-aţi sfătuit să o pun la cale?

E cu atât mai important faptul că arta mea are o semnificaţie politică. Nu e nimic gratuit în obezitatea mea, corpul meu poartă astfel în el un angajament: el exprimă în ochii tuturor oroarea

fără precedent a acestui război. Există un discurs al obezităţii: volumul meu îţi dă o idee asupra amplorii distrugerilor umane din cele două tabere. Mai exprimă şi calea fără întoarcere spre o normalitate acceptabilă: dacă presupunem că ar fi posibil să dai jos mai mult de 100 de kile, asta ar lua o perioadă imensă de timp şi ar implica nişte costuri infinite. Şi cum ar fi după ce m-aş topi? Probabil, pielea o să devină flască şi o să atârne ca la un bătrân. Să nu mai pomenim de inevitabilele recidive, căci dintr-o adicţie aşa de severă, cu greu te mai vindeci.

Toate războaiele moderne au lăsat urme de neşters de-o parte şi de alta: dintre prejudiciile de durată stârnite de războiul din Irak, cred că obezitatea va fi cea mai emblematică. Grăsimea umană va fi pentru George W. Bush ceea ce a fost napalmul pe vremea lui Johnson.

Nu se va face dreptate, dar măcar să fie rostite acuzaţiile. Pentru asta, nimic nu e mai potrivit decât o operă de artă. Când voi fi în ţară cu prietenii mei, o să găsim cu uşurinţă o cale prin care să atragem atenţia ziarelor şi, de ce nu, a susţinătorilor. De aici şi interesul în a nu slăbi. Ceea ce vine la ţanc, căci nici nu intenţionam una ca asta.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 26.04.2009

Scrisoarea asta m-a întristat. Începutul m-a stânjenit: nu îţi pică bine când vezi că ţi se adresează elogii şi mulţumiri călduroase pe care nu le consideri meritate. Chiar dacă nu scrisesem precedenta mea epistolă cu vreo urmă de cinism, ea avea câteva detalii ironice. În mod evident, ele nu fuseseră prinse de soldat. Păcat.

Apoi, lucrurile se înrăutăţeau. Mă refer la faptul că el credea până la urmă în proiectul său artistic. Eu mă mulţumisem să îi povestesc despre realizarea tinerei anorexice: era o poveste adevărată, dar rămânea totuşi o lucrare de licenţă. Pe când Melvin Mapple nu părea să se îndoiască o clipă de statutul său de operă de artă şi, cu atât mai grav, de succesul lui iminent în această privinţă. „O să găsim cu uşurinţă o cale prin care să atragem atenţia ziarelor" – îmi venea să îl întreb ce-l făcea să fie atât de sigur – „şi, de ce nu, a susţinătorilor" – bietul meu Melvin, în ce lume trăieşti?! Aceste convingeri optimiste atât de tipice ignoranţei îmi dădeau o strângere de inimă.

Şi, în sfârşit, bomboana de pe tort: hotărârea de a nu slăbi. Îi furnizasem acestei trupe de obezi pretextul pe care îl căutau pentru a rămâne pradă grăsimii lor. Aveau să crape. Şi avea să fie vina mea.

Am citit din nou misiva. Mapple o lua complet pe arătură. „Grăsimea umană va fi pentru George W. Bush ceea ce a fost napalmul pe vremea lui Johnson": indecenţa şi inepţia comparaţiei îţi săreau în ochi. Grăsimea soldaţilor americani privea tabăra americană şi urma să piară odată cu ei, pe când napalmul fusese aruncat pe pământ cotropit şi avea să le mănânce multă vreme viaţa civililor.

Dacă Melvin era un artist, atunci îl lipsisem de o calitate definitorie a artei: îndoiala. Un artist care nu are dubii e un individ la fel de penibil ca un seducător care se crede într-o ţară cucerită. În spatele oricărei opere, se ascunde o pretenţie

enormă: aceea de a-ţi expune viziunea asupra lumii. Dacă o asemenea aroganţă nu e echilibrată de agonia îndoielii, ai de-a face cu un monstru care e pentru artă ce e fanaticul pentru lege.

În apărarea mea, trebuie spus că, deşi cazul lui Melvin desfidea orice comparaţie, se întâmpla frecvent ca oamenii să-mi trimită mostre din munca lor: o pagină, un desen, un CD. Când aveam timp, le scriam pur şi simplu ceea ce gândeam. Găseşti întotdeauna un fel de a fi sincer fără să ajungi dezagreabil. Însă ceea ce Melvin supusese atenţiei era corpul lui. Cum să vorbeşti despre asta cu detaşarea dorită?

Nu retrăgeam nimic din ce îi scrisesem. Ceea ce mă durea era că, pe socoteala rândurilor mele, soldatul credea în recunoaşterea publică a artei sale.

Am hotărât să fiu practică şi să scad din dramatismul situaţiei. Până la urmă, Melvin Mapple nu avea să fie singurul aspirant care se confruntă cu realitatea dură a pieţei de artă. Dacă avea chef să treacă prin experienţa asta, de ce să îl dezamăgeşti? Nu exista niciun motiv să îi vorbesc deschis despre viitoarea sa dezamăgire. În felul în care evoluau acum lucrurile, urma să mai stea în Bagdad şi sigur nu avea să fie atât de scrântit încât să să se pună la dispoziţia directorilor de galerii irakieni. Când o să se întoarcă în State, o să aibă o grămadă de timp să se ocupe de proiectul lui, asta dacă nu cumva renunţa la el între timp. Oarecum mai uşurată, i-am scris:

Dragă Melvin Mapple,

Mă bucur să vă văd atât de entuziast. Aveţi grijă, totuşi. Nu mi-aţi mai vorbit despre Şeherezada. Cum se simte? Scrisoarea aceasta va fi scurtă, am multe la care să răspund.

Cu prietenie,

Amélie Nothomb

Paris, 30.04.2009

Am trimis scrisoarea cu satisfacţia celui care a găsit tonul potrivit, distanţa propice între răceală şi entuziasm. Soldatul îşi pierduse capacitatea de a se îndoi pentru că aşa îi stătea în fire: la fel cum să mă consider vinovată era absurd şi tipic pentru mine, odată ce aveam tendinţa să îmi atribui toată vina din univers.

Nimic nu se compară, când vine vorba să-ţi schimbi ideile, cu lectura scrisorii unei necunoscute: am dat peste o actriţă de comedie din Saint-Germain-des-Près care îmi scrisese pe 23 aprilie. Îmi spunea că mă văzuse pe 15 aprilie cum plângeam în staţia de metrou Odeon. Spectacolul ăsta o dăduse peste cap şi, totuşi, nu îndrăznise să vină să-mi vorbească. Era prima dată când mă vedea şi aşa îşi închipuia că sunt. Se simţea afină cu mine şi mă ruga să scriu un text pentru ea, ca să-l interpreteze pe scenă şi să îşi depăşească suferinţa. Câteva fotografii veneau în sprijinul cererii ei.

M-am adâncit în contemplarea fotografiilor şi nu m-am putut abţine să îmi pun întrebări asupra plânsului meu din 15 aprilie, din staţia Odeon: ce mă apucase să plâng atunci în hohote? Am încercat să îmi aduc aminte şi să caut cauza acelei deznădejdi de mijloc de aprilie, când deodată am realizat ce era evident: femeia care plânsese şi pe care o văzuse în metrou nu eram eu. Din motive obscure, aşa îşi imagina ea că m-aş purta. Psihanalista de duminică din mine a sugerat că această femeie din Saint-Germain-des-Près îşi văzuse propriul chip înlăcrimat într-o lucire a unui geam prin faţa căruia trecuse în drumul ei prin staţia Odeon şi că, neputând să-şi intercepteze identitatea, i-o atribuise unei ectoplasme căreia îi dăduse numele meu.

De ce eu? Păi hai să vedem. O să urmeze ceva grav şi adevărat: sunt o fiinţă permeabilă, pe care oamenii o fac să joace un rol strivitor în vieţile lor.

Cu toţii avem o latură narcisică şi ar fi plăcut să-mi explic fenomenele astea repetate prin faptul că am ceva extraordinar, dar nimic extraordinar nu e în mine, mai puţin permeabilitatea asta nefericită, cu urmările ei devastatoare. Oamenii simt că sunt terenul ideal pentru plantaţiile lor secrete: Melvin Mapple a găsit în mine un teren fertil din care să-şi hrănească fantasmele artistice, actriţa taie ceapă în grădina mea sau găseşte aici un izvor de lacrimi, nici nu aveţi habar câţi nori de seminţe aruncă mulţimea spre ogorul meu brăzdat.

Toate astea mă emoţionează, dar nu mă bucură, căci ştiu că voi fi trasă la răspundere dacă aceste proiecte personale de natură străină vor fi sortite eşecului. I-am răspuns actriţei după o lună, cu obişnuita întârziere pe care, dacă aş fi fost inspirată, trebuia să o fi respectat şi cu Melvin Mapple. Alte şi alte scrisori au curs de atunci. De un lucru să fiţi siguri: ele îmi plac. Îmi place la nebunie să-mi citesc corespondenţa şi să le scriu anumitor persoane. Numai că uneori am nevoie să mă dezintoxic ca să mă bucur mai mult de acest obicei.

Cum să reacţionezi când patruzeci de scrisori îţi solicită atenţia? Le alegi. De exemplu, nu o să citesc cele 35 de lucrări pe care mi le-a trimis o profesoară de franceză care conta pe mine să corectez temele săptămânii. „Elevii mei v-au citit, aşa că le sunteţi datoare”, îmi scrie acest cadru didactic pentru care asemenea aberaţii au sens.

După-masa, am băut o Grimbergen şi m-am lăsat absorbită de substanţa numeroaselor misive pe care le păstrasem ca pe bucata cea mai bună. Am gustat din plăcerea apetitului meu reînnoit. Foamea epistolară e o artă şi eu zic că excelez în ea.

A doua zi, au avut loc mai multe evenimente planetare despre care ziarele nu au spus nimic. Au vorbit despre o pandemie: presa îşi alege bine acţiunile şi prost subiectele, într-adevăr, o

epidemie făcea ravagii, dar cu mari şi frumoase riscuri de succes.

Viaţa mea în Paris şi-a reluat cursul. *Prinţesa de Clèves* a apărut sub domnia lui Ludovic al XIV-lea: o culme a rafinamentului împotrivindu-se puterii absolute. Cartea dă curs unei poveşti care se petrecuse în urmă cu o sută douăzeci de ani. Nimeni nu mai observă această diferenţă enormă de epocă. Diferenţa asta atât de puţin perceptibilă face din ea o capodoperă. Chinezii care locuiesc în Franţa nu sunt mai străini decât mine. Ţara asta, care mai mult decât oricând e cea a *Prinţesei de Clèves,* nu conteneşte să mă entuziasmeze.

Am calculat că Melvin Mapple avea să-mi primească scrisoarea pe 4 mai. Nu era o obsesie. Aşa trebuie să faci. Dacă urmăreşti mental drumul unei scrisori, într-un fel sau altul, nu o să fie primită. Trebuie să laşi destinatarul să-şi facă treaba. Experienţa te învaţă că nicio scrisoare nu e interpretată aşa cum îţi imaginezi: aşa că mai bine hai să nu ne imaginăm.

Scriu scrisori dinainte de a mă fi apucat de scris cărţi şi nu aş fi ajuns niciodată scriitoare – în orice caz, scriitoarea care sunt acum – dacă nu aş fi ţinut mai întâi o corespondenţă asiduă. De la vârsta de şase ani, sub constrângere parentală, am scris o scrisoare pe săptămână bunicului dinspre mamă, un necunoscut care trăia în Belgia. Fratele şi sora mea, ambii mai mari ca mine, au suferit acelaşi tratament. Fiecare trebuia să umple o pagină A4 în atenţia acestui domn. El răspundea într-o pagină fiecărui copil: „Povesteşte ce s-a mai întâmplat la şcoală”, îmi sugera mama. „Nu o să-l intereseze”, i-o întorceam eu. „Depinde de felul în care i-o spui”, îmi explica.

Îmi tot spărgeam capul cu chestia asta. Era un coşmar mai negru ca temele şcolare. Pe foaia goală, trebuia să găsesc fraze care să suscite interesul rudei îndepărtate. A fost singura vârstă la

care am cunoscut paralizia în faţa foii albe, numai că a ţinut ani întregi de copilărie, adică secole.

„Comentează ce îţi scrie”, m-a sfătuit într-o zi mama care vedea că sunt neinspirată. Să comentezi însemna să descrii intenţiile celuilalt. Dacă stăteai să te gândeşti, asta făcea şi bunicul: scrisorile lui le comentau pe ale mele. Nu era rău. Am făcut şi eu la fel. Misivele mele le comentau pe ale lui. Şi tot aşa. Era un dialog bizar şi vertiginos, dar interesant. Natura genului epistolar mi s-a clarificat: era o scriere dedicată cuiva. Romanele, poeziile etc. erau scrieri la care celălalt putea avea acces. Scrisoarea nu exista fără celălalt şi avea ca scop şi misiune epifania destinatarului.

Aşa cum nu ajunge să scrii o carte ca să fii scriitor, tot aşa nu ajunge să scrii scrisori ca să fii corespondent. Primesc foarte des epistole în care destinatarul a uitat sau nu a ştiut niciodată că mi se adresează sau că se adresează cuiva. Acestea nu sunt scrisori. Sau când scriu o scrisoare cuiva şi persoana îmi trimite un răspuns care nu e un răspuns, asta neînsemnând că i-am pus o întrebare, ci faptul că nimic din ce-mi împărtăşeşte nu semnalează că ar fi citit-o pe a mea. Nici aceasta nu e o scrisoare. Sigur, să ştii să formulezi un răspuns nu e dat tuturor; asta nu ar trebui să te împiedice să înveţi şi ca multă lume să deprindă harul.

Dragă Amélie Nothomb,

Vă mulţumesc pentru încurajările din 30 aprilie.

Şeherezada e bine, nu vă faceţi griji. Nu amintesc despre ea pentru că nu s-a produs nicio schimbare pe acest plan.

Am primit veşti de la câţiva soldaţi care s-au întors în ţară acum două luni. Sunt îngrijorătoare. Afecţiunile psihice şi fizice de care sufereau aici, în loc să se atenueze, s-au înrăutăţit. Sunt sub supraveghere medicală şi li se vorbeşte despre readaptare: dacă am fi ieşit din închisoare, ar fi folosit acelaşi cuvânt. Se pare că expatriaţii s-au reintegrat mai bine. Sunt mai puţin străini decât am ajuns noi să fim.

Nimeni nu e aşa de nebun încât să vrea să se întoarcă în Irak, dar băieţii spun că viaţa lor nu mai e în SUA. Grav e că nu mai au unde să se ducă. De altfel, problema nu e locul. Ei zic că nu mai ştiu cum să trăiască, nu mai ştiu deloc să trăiască. Şase ani de război au şters tot dinaintea lor. Înţeleg.

Cred că v-am scris de mai multe ori că îmi doresc să mă întorc în America. Acum, îmi dau seama că v-o ziceam ca pe un fapt evident, numai că nu mă gândisem niciodată serios la asta. Ce o să găsesc la întoarcerea în ţară? Pe nimeni, în afara armatei. Părinţilor mei le e ruşine de mine. Am pierdut urma celor care mi-au fost prieteni, presupunând că să-ţi împarţi sărăcia ar putea forma o prietenie demnă de acest nume. Şi să nu uităm detaliul greutăţii mele. Ai avea chef să te reîntâlneşti cu oameni care s-au îngrăşat cu 130 de kilograme? 130 de kile! Dacă aş fi cântărit 130 de kile, şi-aşa aş fi fost obez. Dar nu cântăresc 130 de kile, am pus 130 de kile! E ca şi cum aş fi ajuns cât trei persoane.

Am întemeiat o familie. Şeherezada şi cu mine am avut un copil. Toate ar fi bune şi frumoase dacă nu aş fi eu singur toată această familie. Salut, băieţi, vi-i prezint pe soţia şi pe copilul meu, ei sunt bine, la căldură, de-asta nu îi puteţi admira,

prefer să-i păstrez în mine, e mai intim şi mi-e mai uşor să-i protejez şi să le dau de mâncare, nu ştiu ce vă uimeşte, doar există femei care îşi alăptează copiii, şi uite, eu am hotărât să îmi hrănesc familia dinăuntrul meu.

Pe scurt, descopăr pentru prima oară că nu am chef să mă întorc acasă. Nu suport să fiu aici; pe de altă parte, aici am un cadru de viaţă şi nişte relaţii umane. Şi, mai ales, în Irak ştiu cine sunt. Nu vreau să ştiu ce faţă o să facă părinţii mei când o să mă vadă, nu vreau să aud ce au de spus.

Ceea ce mă salvează, încă o dată, e proiectul meu artistic. Nu o să vă pot mulţumi niciodată îndeajuns pentru asta. E singura demnitate care mi-a mai rămas. Credeţi că tatăl şi mama mea o să priceapă? Bine, nici nu trebuia să-mi pun o asemenea întrebare. Nu eşti artist ca să te înţeleagă părinţii. Mai bine nu mă gândesc.

Mi-e teamă că o să mă ia peste picior. Dacă aş avea un agent sau ceva de genul ăsta, m-aş simţi mai puţin ridicol. Cu ceva vreme în urmă, aţi fost în Statele Unite, aţi întâlnit cumva pe-acolo oameni care m-ar putea ajuta? Ştiţi pe cineva la o galerie de artă din New York sau Philadelphia? Sau vreo persoană influentă la *New York Times?* Îmi cer scuze că vă deranjez în acest fel. Nu ştiu cui altcuiva m-aş putea adresa.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 4.05.2009

Am ridicat ochii spre cer. Soldatul era nici mai mult, nici mai puţin decât al 2.500-lea individ care îşi închipuia că fac parte dintr-o reţea de relaţii publice la scară mondială şi din toate domeniile. O puzderie de oameni mă vedeau ca pe o persoană pe care le-a adus-o în faţă destinul şi care îi va putea introduce în cercurile cele mai sofisticate sau să îi prezinte fiinţelor inaccesibile. O călugăriţă belgiană mi-a scris odată să-mi spună că voia să o

întâlnească pe Brigitte Bardot: nu numai că rugămintea i se părea normală, ci implica faptul că, în ochii acelei persoane religioase, eu aş fi fost cea pe care o poţi contacta ca să-ţi îndeplineşti visele. (Am primit deja scrisori de la diverşi care mă rugau să le fac o recomandare pe lângă Amélie Mauresmo, Sharon Stone sau Jean-Michel Jarre. Mi-ar plăcea să înţeleg.)

Mă agasează să fiu luată drept agendă cu contacte; mă uimeşte peste poate că mi se tot cer nişte servicii uriaşe. Eu, una, nu aş îndrăzni să cer aşa ceva nimănui; nici nu mi-ar trece prin cap. Să confunzi ceva atât de prietenos cum e corespondenţa cu o agenţie de plasament sau cu nepotismul e de un rar prost gust.

Îmi plăcea mult Melvin Mapple, îl consideram deosebit. Mă irita să-l văd cum adoptă nişte maniere comune. Măcar îşi cerea scuze că mă deranjează. Pentru că uite ce formule aiuritoare mi se serveau: „M-am gândit că o să vă amuze să mă ajutaţi” sau unele mai puţin autentice: „Dacă aţi da urmare dorinţei mele, v-aţi da un sens în viaţă”.

Odată momentul comic depăşit, am realizat latura neliniştitoare a scrisorii. Soldatul îmi dădea de înţeles că dacă statutul lui de artist nu era recunoscut, nu avea să se întoarcă în Statele Unite. Avea un asemenea drept? Din fericire, am tins să cred că nu. Pe de altă parte, din ce moment urma el să se considere un artist recunoscut? Am remarcat că, de la un om la altul, criteriile pentru recunoaştere variază fenomenal. Unii se cred artişti pentru că aşa le-a zis vecinul de scară; pentru alţii, în afara Premiului Nobel nicio recunoaştere nu e valabilă. Speram ca Melvin să aparţină primei categorii.

Chiar dacă mă gândisem din capul locului să îi refuz cererea, mi-am închipuit apoi situaţia într-un fel mai amuzant. În America, nu ştiam pe nimeni din mediul artistic. În Europa, ştiam câţiva deţinători de galerii la Paris şi Bruxelles. Parizienii

păreau greu de convins să găzduiască o asemenea bizarerie, ca şi mulţi alţii din Bruxelles, dar mi-a venit în minte o galerie oarecare (mai mult bar decât galerie, drept să spun), din cartierul des Marolles, unde aveam un prieten care era patron acolo şi pe care îl chema Cullus. I-am dat imediat un telefon, explicându-i că ar putea servi unei cauze importante: un soldat american, cu baza în Irak, făcea opusul grevei foamei, să o numim greva saţietăţii, în semn de protest împotriva intervenţiei militare în Irak şi îşi considera obezitatea un soi de body art angajat. Ca să fie recunoscut, nu-i lipsea decât garanţia unei galerii de artă de pe această planetă. O pură formalitate, căci se înţelegea de la sine că, din păcate, soldatul nu va putea să se expună în întregime la Bruxelles. Avea nevoie de numele unei galerii pe dosarul lui aşa cum un scriitor are nevoie de numele unei edituri pentru a simţi că există. Cullus a acceptat propunerea entuziasmat şi mi-a cerut să îi zic pe litere numele soldatului ca să-l adauge în catalog. Am făcut întocmai, abţinându-mă să râd, pentru că respectivul catalog era un meniu pe care lista de beri se afla la stânga, iar lista de artişti la dreapta. Cullus m-a rugat să îi trimit o fotografie a lui Mapple pentru agenda sa şi cu asta am încheiat.

Încântată, i-am scris americanului:

Dragă Melvin Mapple,

Nu ştiu proprietari de galerii din ţara dumneavoastră, dar ştiu unul în a mea. Am o veste excelentă: celebra galerie Cullus din Bruxelles a acceptat cu bucurie să vă înscrie în catalogul ei. Mă îndoiesc că veţi putea ajunge acolo, deşi Cullus ar fi absolut încântat să vă întâlnească şi să vă dedice o expoziţie. Dar asta prea puţin contează: ce trebuie reţinut e că de-acum aveţi interesul unei galerii, ceea ce vă dă statutul oficial de artist. Nu e minunat? Puteţi să vă întoarceţi în State cu capul sus, fără să vă ruşinaţi de obezitate,

ba chiar să fiţi mândru de ea, deoarece opera vă este recunoscută.

Cred că înţeleg greutatea, dacă nu chiar imposibilitatea de a vă întoarce în SUA. Dar acum problema îi priveşte mai degrabă pe colegii dumneavoastră. Nu pretind că o să trăiţi în rai. Totuşi, acum aveţi justificarea care le lipseşte atât de mult soldaţilor despre care mi-aţi vorbit. Bravo!

Cu prietenie,
Amélie Nothomb
Paris, 9.05.2009

Toată povestea asta mi-a stârnit buna dispoziţie. Ţin să precizez că nu era nici umbră de cinism sau de ironie în iniţiativa mea. Deşi Cullus din Marolles nu era Perrotin din Marais, el îşi merita numele de proprietar de galerie. Spusesem că sala lui era celebră pentru că, într-adevăr, avea o notorietate în Bruxelles. Şi nu găseam nimic dezonorant în faptul că vindea înainte de toate bere: sunt mai mulţi băutori de bere decât cumpărători de artă contemporană, asta e. În ceea ce mă priveşte, când mă duc la Cullus, mă duc pentru berea lui blondă, iar când o beau, profit de moment să mă uit la ce expune şi, oricum, plăcerea contemplaţiei e mult mai intensă decât cea a băutului.

Ştiu că toate celelalte galerii de artă l-ar considera pe Cullus un clovn fără nicio legătură cu breasla lor. Nu sunt de acord şi nici Melvin Mapple nu ar fi. Aşa că m-am bucurat ca unul care a prilejuit întâlnirea a două fiinţe menite să intre în contact.

Deodată, mi-am amintit că am uitat un amănunt. Bucuroasă că nu închisesem plicul, am adăugat acest P.S.:

Domnul Cullus ar vrea să aibă o poză actuală de-a dumneavoastră. Trimiteţi-mi-o mie, o să i-o dau eu.

Era sâmbătă, m-am grăbit să trimit plicul înainte de ultima ridicare a corespondenţei, la prânz.

În săptămâna care a urmat, am primit vizita unui student ungur care mă alesese ca subiect pentru teza lui la Universitatea din Budapesta; vorbea o franceză extrem de ciudată, care mi-a lăsat plăcuta senzaţie că e voievod sau arhimandrit. Am remarcat adeseori că ţările din Est fac nemaipomenit de bine ego-ului.

Am întâlnit o tânără romancieră talentată, cu care voiam să mă văd de ani buni. Din păcate, era aşa de plină de Xanax, că discuţia a fost sincopată. Deşi era în faţa mea, simţeam că vorbele mele trebuiau să traverseze mai multe universuri ca să ajungă la creierul ei. S-a simţit datoare să-mi explice:

— Nu reuşesc să-mi scad doza de calmante.

— Nu e periculos? am întrebat, conştientă de stupiditatea întrebării mele.

— Bineînţeles. Nu pot să mă abţin. Tu cum faci să suporţi toată presiunea asta?

— Nu ştiu.

— Nu ţi se pare că e îngrozitor de stresant să fii romancier?

— Ba da. Sunt îngrozitor de stresată.

— Atunci de ce nu iei calmante? Crezi că suferinţa e necesară, asta e?

— Nu.

— Şi atunci de ce accepţi să suferi?

— Bănuiesc că nu vreau să-i fac rău creierului meu.

— Crezi că eu îi fac?

— Nu am idee.

— Nu crezi că suferinţa face mai mult rău creierului?

— Să nu exagerăm. Să scrii e mai presus de toate o bucurie. Ceea ce te face să suferi e angoasa din jurul acestui act.

— De unde şi nevoia de calmante.

— Nu aş fi aşa de sigură. Fără angoasă nu există nici plăcere.

— Ba da. Încearcă plăcerea fără angoase.

— Ai semnat un contract cu industria farmaceutică?

— Bine. Angoasează-te, dacă asta îţi place. Dar nu mi-ai răspuns la întrebare. Cum suporţi stresul?

— Rău.

— Eu prefer aşa.

Era comică. În ciuda simpatiei pe care i-o purtam, mi-am dat seama că aş fi preferat să o citesc, nu să o văd în persoană. Oare era o boală datorată hegemoniei corespondenţei în viaţa mea? Rare sunt fiinţele în a căror companie mă simt mai bine decât cu scrisorile lor – presupunând, bineînţeles, că au un oarecare talent epistolar. Pentru majoritatea oamenilor, o astfel de constatare înseamnă mărturisirea unei slăbiciuni, a unui deficit de energie, a unei neputinţe de a înfrunta realitatea. Deja mi-au ieşit vorbe de genul „nu vă plac oamenii reali”. Mă revolt: de ce ar fi indivizii neapărat mai reali numai când stau în faţa ta? De ce nu ar ieşi mai bine adevărul la iveală sau pur şi simplu în mod diferit, dintr-o scrisoare?

Tot ce e sigur e că acest lucru depinde de la om la om. Sunt unii care sunt mai avantajaţi să fie frecventaţi şi alţii pentru care pică mai bine să fie citiţi. Oricum, chiar şi când îmi place de cineva atât de mult încât să locuiesc cu el, am nevoie să-mi şi scrie: legătura nu mi s-ar părea completă dacă nu ar exista şi o parte de corespondenţă.

Sunt persoane pe care le cunosc doar prin intermediul corespondenţei. Sigur, m-ar interesa să le cunosc, dar nu am neapărată nevoie, nicidecum. Iar întâlnirea cu ele nu ar fi inofensivă. Aici, corespondenţa aduce în discuţie o importantă întrebare literară: trebuie să ne întâlnim cu scriitorii?

Nu există un răspuns, sunt mai multe posibile. E de necontestat faptul că unii autori aduc prejudicii grave operei lor. Am vorbit cu oameni care îl cunoscuseră pe Montherlant şi regretau: un tip mi-a zis că după o scurtă discuţie cu acest scriitor, nu

a mai fost niciodată în stare să îl citească, atât de mult îl dezgustase. În plus, mi s-a mai spus că proza lui Giono ar fi mai frumoasă dacă nu ai fi avut plăcerea de a sta lângă el. Şi mai sunt unii autori pe care nici nu ţi-ai fi închipuit că o să-i citeşti dacă nu i-ai fi văzut, apoi să nu-i uităm pe cei mai mulţi, a căror prezenţă prea puţin contează în comparaţie cu cărţile lor.

Şi în cazul corespondenţilor domină aceeaşi lipsă de criterii fixe. Tendinţa mea naturală mă împinge să nu îi văd faţă în faţă, mai puţin din prudenţă, cât din motivul sublim exprimat într-o prefaţă la Proust: lectura îţi permite să îl descoperi pe celălalt cu profunzimea pe care o ai numai când eşti singur.

Şi consideram că, într-adevăr, acea tânără romancieră ar fi meritat să mă cunoască în acea stare mai interesantă a mea de solitudine. Inversul ar fi şi el în egală măsură de adevărat: prozelitismul ei farmaceutic mă traumatizase oarecum.

Când am primit noua scrisoare de la american, nici nu mai ţineam minte că îi cerusem o fotografie. Imaginea m-a lovit direct în faţă: vedeai o chestie goală şi lipsită de păr, atât de mare, că ieşea din cadru. Era o umflătură în creştere: simţeai cum carnea îşi face necontenit drum, căutând noi şi noi feluri de a se extinde, de a se umfla, de a câştiga teren. Grăsimea proaspătă trebuia să traverseze continente de ţesuturi adipoase pentru a se răspândi la suprafaţă, apoi să se încrusteze în fâşia de grăsime de rotiserie, ca în cele din urmă să devină temelia noii grăsimi. Era cucerirea vidului de către obezitate: să te îngraşi însemna să tragi după tine neantul.

Sexul acestei tumori era neidentificabil. Chiar dacă individul stătea cu faţa la obiectiv, colacii erau aşa de mari, că îi ascundeau părţile genitale. Sânii gigantici aduceau cu ai unei femei numai că, scufundaţi în atâtea alte pliuri şi protuberanţe, îşi pierdeau farmecul şi se preschimbau în pneuri.

Mi-a trebuit ceva timp să-mi amintesc că acea eflorescenţă e umană şi că era vorba de prietenul meu de condei, soldatul Melvin Mapple. Am trăit încă o dată experienţa asta veşnic surprinzătoare, care constă în a da o faţă celui cu care corespondezi: în cazul soldatului, avea să fie dificil să izolezi corpul de faţa năpădită de grăsime. Deja nu mai avea gât, căci istmul menit să lege capul de trunchi nu mai avea acea supleţe relativă care îţi permite să identifici segmentul. Mi-a trecut prin minte că ar fi fost imposibil să îl ghilotinezi pe omul ăsta sau pur şi simplu să îi impui să poarte o cravată.

Din câte puteam vedea, Melvin Mapple avea încă trăsături, numai că ţi-era greu să le caracterizezi: nu mai ştiai dacă nasul e coroiat sau cârn, gura mare sau mică, ochii aşa sau pe dincolo; puteai să zici că are nas, gură sau ochi şi asta era deja ceva – pentru că nu mai izbuteai să faci acelaşi lucru cu bărbia, de multă vreme dispărută.

Simţeai cu nelinişte că avea să vină un moment în care toate elementele astea de bază urmau să se împletească între ele şi să devină de neidentificat. Şi te întrebai cum o să facă fiinţa asta vie să mai respire atunci, să vorbească şi să vadă.

Ochii semănau cu butonii unui fotoliu capitonat: croiţi să fie oglinda sufletului, nu mai citeai în ei decât efortul de a croi o fantă spre lumea exterioară. Nasul, virgulă de cartilagiu într-un ocean de carne, avea nişte nări ca o comoară sărăcuţă: într-o zi, acest suflu urma să fie absorbit de zidul de grăsime. Puteai numai să speri că individul avea să reuşească atunci să respire pe gură, ce avea să ţină până la capăt, animată fiind de forţa de supravieţuire a asasinilor.

Era greu să priveşti ce mai rămăsese din gura asta fără să te gândeşti că ea era responsabilă, că orificiul ăsta infim permisese trecerea unei invazii. Ştim cu toţii – creierul comandă şi totuşi când ne întâlnim cu un sculptor, îi observăm mâinile, când mergem la un parfumier, îi pândim nasul, iar ceea ce ne uimeşte la o dansatoare sunt picioarele ei, în mai mare măsură decât capul. Buzele lui Melvin Mapple fuseseră de o grămadă de vreme pionierii acestei sufocante expansiuni în spaţiu, dinţii înfăptuiseră actul voluntar de a mesteca atâta mâncare. Gura te fascina aşa cum te fascinează marii criminali ai Istoriei.

Îl cunoscusem pe acest bărbat prin intermediul corespondenţei. Falangele păreau microscopice la capătul braţelor lui hipertrofiate şi am încercat să măsor gradul în care un asemenea volum de grăsime putea să te incomodeze la scris. Trebuie că scrisul traversase o tonă de grăsime ca să ajungă la mine. Distanţa dintre Irak şi Franţa mi se părea mai puţin formidabilă decât aceea care despărţea creierul soldatului de mâna lui.

Creierul lui Melvin Mapple: cum putea să nu te pună pe gânduri? Materia cenuşie e formată în mare parte din grăsime: când slăbeşti excesiv,

creierul suferă nişte sechele. Dar ce se întâmplă în cazul opus? Oare creierul creşte şi el sau ajunge încă şi mai gras? Şi dacă aşa e, ce influenţă are asupra gândirii? Inteligenţa lui Churchill sau a lui Hitchcock nu avusese de suferit de pe urma obezităţii stăpânului său, sigur, dar cred că nimeni dintre noi nu se îndoieşte că să cari atâta greutate trebuie să influenţeze cumva psihicul.

Era prima oară când a trecut timp înainte să citesc ce-mi scrisese:

Dragă Amélie Nothomb,

Mulţumesc pentru vestea grozavă pe care mi-aţi anunţat-o! Sunt peste poate de fericit că vestita galerie Cullus din Bruxelles m-a înscris în catalogul ei şi socotesc că vă sunt dator în urma acestui lucru. Pe-aici, am zis deja la toată lumea: e un eveniment. Vă trimit şi fotografia.

De-acum mă simt ca un artist recunoscut. Aşa că nu mi-e jenă să vă arăt fotografia. Altfel, mi-ar fi fost tare ruşine la gândul că o să vă uitaţi la mine. În prezent, îmi zic că e vorba despre artă, aşa că sunt mândru.

Sper ca fotografia să fie potrivită: e de acum două săptămâni. Transmiteţi-i domnului Cullus mulţumirile mele. Şi mulţumesc încă o dată.

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Bagdad, 14.05.2009

Atitudinea asta era tipic americană: toate se legau până la finalul oficial şi limpede. Proclamarea fenomenului excludea totul, inclusiv jena. Chiar dacă apreciam că Melvin nu avea complexe, mă simţeam totuşi rău şi deloc în largul meu în faţa acestei etalări. Şi îmi reproşam pudibonderia europeană. Până la urmă, el era fericit: asta conta.

Totuşi, nu m-am putut abţine să compar imaginea şi scrisul: în mâna stângă, fotografia, în

dreapta, scrisoarea. Privirea mi s-a mutat de la una la alta ca pentru a mă convinge că acest mesaj uman provenea de la budinca aia – şi că toate misivele care mă emoţionaseră în ultimele luni emanau de la o asemenea tonă. Gândul m-a aruncat în perplexitate şi m-am înroşit. Ca să pun repede capăt, am strecurat poza într-un plic, am scris adresa lui Cullus şi am adăugat o notă, precizând că era vorba de noul artist despre care vorbiserăm.

Nu i-am răspuns imediat americanului. M-am străduit să mă fac să cred că asta se întâmpla pentru că aş fi aşteptat răspunsul proprietarului galeriei. Adevărul era că peisajul amibei obeze mă intimidase.

Nu mă simţeam în stare să reiau imediat tonul politicos al corespondenţei noastre: „Mulţumesc, dragă Melvin, pentru această fotografie fermecătoare…” – nu, curtoazia avea şi ea nişte limite. Mi-aş fi dorit să fiu mai insensibilă, dar nu reuşeam.

Cum aveam multe alte scrisori la care trebuia să răspund, am scris unor oameni cu greutate obişnuită. Ca să-mi şterg din minte poza, mi-am completat declaraţia de venituri pentru Fisc: sarcinile abrutizante te ajută să trăieşti, am remarcat adesea.

În acea zi, a mai venit şi o scrisoare de la R, care-mi cerea o prefaţă. Primesc o astfel scrisoare o dată la câteva zile. Tocmai din acest motiv, refuz tot timpul. Asta nu-i împiedică pe oameni să-mi facă viaţa mai grea şi să mă delege cu veşnicele lor nevoi: când nu e vorba de o prefaţă, îmi cer să le citesc vreun manuscris sau să îi învăţ să scrie.

Faptul că răspund la scrisori generează o confuzie adâncă, interpretări greşite şi contradictorii. Prima e că ar fi vorba de o strategie de marketing pe care eu aş fi pus-o la cale. Cifrele sunt totuşi grăitoare: cititorii mei sunt cu sutele de mii şi, chiar dacă scriu scrisori ca apucata, nu am

putut depăşi niciodată 2.000 de corespondenţi, ceea ce e oricum nebunesc. A doua e la polul opus: conduc un oficiu de caritate. Primesc mai tot timpul solicitări de bani, aşa, verde-n faţă, şi nu de la fundaţii caritabile, ci de la domnul şi doamna Toată-Lumea, cel mai adesea însoţite de o explicaţie: „Aş dori să scriu o carte. Ştiţi cum e, e nevoie să nu mai lucrezi şi doar nu mă scald în bani". Alte interpretări: nu am idei pentru romanele mele şi mă hrănesc din mărturisirile corespondenţilor mei; sau: îmi caut partener de sex; sau: mor să mă convertesc la nu ştiu ce religie sau la Internet. Etc.

Adevărul e mai limpede şi totodată mai misterios, inclusiv pentru mine. Nu ştiu exact de ce răspund la scrisori. Nu caut nimic şi pe nimeni. Chiar dacă îmi place că mi se vorbeşte despre cărţile mele, ăsta e departe de a fi singurul subiect care dă apă la moară misivelor mele. Când corespondenţa evoluează într-un fel plăcut – şi slavă Cerului, asta se întâmplă –, mi-e dat să trăiesc o bucurie imponderabilă ce provine din a cunoaşte pe cineva cât de puţin, din a primi mesaje din partea unui om. Nu e nevoie să-ţi lipsească ceva ca să le iubeşti.

Cu Melvin Mapple, asta se întâmpla până acum câteva săptămâni. Poate chiar mai mult, dar nu ştiam. Parcă mă muncea o boală ce scapă analizei. Asta înainte de fotografie. Nu mă avantajase să o văd. Pe lângă fenomenele legate de vaga mea notorietate, sunt marcată şi de acest aspect comun: să am o relaţie cu cineva îmi creează probleme. Chiar şi când totul decurge bine, există durere, tensiuni, neînţelegeri care, după ani de zile, pricepi că au făcut relaţia imposibilă. În cazul lui Melvin Mapple, cinci luni fuseseră îndeajuns. Mă forţam să cred că nu e iremediabil pentru că îmi inspira prietenie.

După cinci zile, am primit răspunsul proprietarului bruxellez:

Dragă Amélie,

Fotografia lui Melvin Mapple e super. Ca să le explic mai bine oamenilor, aş avea nevoie de o poză cu el în costum militar. Poţi să îi transmiţi? Mersi. Pe curând.

Albert Cullus

Bruxelles, 23.05.2009

Mi s-a părut că e o urmare cât se poate de firească. I-am scris îndată americanului despre cererea lui Cullus. Am adăugat un P.S., ca să subliniez că şi mie îmi plăcuse mult fotografia, pe un ton de adevăr general. „E interesant să descoperi înfăţişarea celui care îţi scrie." Dacă n-aş fi zis absolut nimic despre poză, Melvin s-ar fi putut simţi respins.

La puţin timp după aceea, am mers la Bruxelles să votez. Pe 7 iunie, erau şi alegerile europene, şi cele regionale. Nu ratez alegerile pentru nimic în lume. Evident, în Belgia, cei care nu votează sunt sancţionaţi cu o amendă deloc neglijabilă, în ceea ce mă priveşte, nu am nevoie de ameninţarea asta: mai degrabă aş crăpa decât să nu mă achit de datoria mea electorală.

Şi, în plus, e o ocazie să revăd Bruxelles-ul, oraşul meu pe care nu-l mai vizitez prea des. Există o dulceaţă a vieţii bruxelleze pe care parizienii nu şi-o pot imagina.

Mi-am prelungit sejurul ca să înregistrez o emisiune la televiziunea belgiană, ce avea să fie difuzată în toamnă. Dimineaţa, pe 10 iunie, m-am întors cu trenul în Paris. În trei zile, se strânsese atât de multă corespondenţă ce mă aştepta pe biroul meu, că nu am observat imediat absenţa unui răspuns din partea lui Melvin Mapple. Pe 11 iunie, am realizat că îi trimisesem ultima scrisoare pe 27 mai şi că o asemenea lungă tăcere din partea lui era neobişnuită.

Nu era cazul să mă îngrijorez peste măsură. Ritmul corespondenţei variază, e normal. Nici eu nu păstram acelaşi ritm şi îmi dădeam ochii peste cap când unii corespondenţi se panicau când observau că am întârziat prea mult să le dau un răspuns. Nu aveam să mă scufund în aceeaşi psihoză, aveam sânge rece.

După o săptămână, tot nimic. La fel şi în următoarea. Am trimis o scrisoare ce relua informaţiile din cea de pe 27 mai, care putea să se fi rătăcit.

La jumătatea lui iulie, în absenţa veştilor de la Melvin Mapple, am început să mă iau de gânduri. Oare americanul să se fi gândit că nu îi comentasem îndeajuns fotografia? Un asemenea narcisism nu îi stătea în fire. Sau îi era greu să găsească un portret bun de-al lui în costum militar pentru Cullus? Nu îi ceream o capodoperă.

Drept urmare, i-am scris din nou, să îl lămuresc că o simplă fotografie ar fi în regulă. M-am arătat prietenoasă, şi ăsta era şi adevărul: îmi lipsea schimbul nostru de scrisori.

Niciun răspuns. Am plecat în vacanţă şi l-am rugat pe editorul meu să îmi trimită corespondenţa. Am luat cu mine toate scrisorile americanului: recitirea lor îmi stârnea nostalgie. Am verificat numele camarazilor lui: oare puteam să îi scriu lui Plumpy sau lui Bozo? Erau porecle, dar poate că era de ajuns. Am trimis câte un mesaj scurt celor doi tipi, la aceeaşi adresă, întrebându-i cum se mai simţea Melvin Mapple.

Probabil că păţise ceva. Se declarase sfârşitul războiului, dar informaţiile semnalau în mod regulat atentate împotriva soldaţilor cu baza în Irak. Melvin se lupta şi pe alt front, cel al obezităţii: ar fi putut suferi un atac, un infarct, accidentele de genul ăsta pândesc inimile îngropate în grăsime.

Nici Plumpy, nici Bozo, nici Melvin nu mi-a scris. Tăcerea asta nu vestea nimic bun. Nu era

prima oară când mă confruntam cu o asemenea situaţie. Sigur, corespondenţa nu e un contract, poţi să o laşi baltă oricând fără preaviz. Am abandonat şi eu în câteva cazuri care mi se păreau fără speranţă. Se întâmplă ca unii să înceteze să mai răspundă fără vreo explicaţie. În majoritatea cazurilor, nu am fost afectată pentru că şi-aşa nu am timp, având în vedere afluxul de scrisori de la noi necunoscuţi.

Dar uneori, când a fost vorba de vechi corespondenţi sau de unii fragili din cauza vârstei sau a sănătăţii, am insistat. Le-am dat telefon. O singură dată mi-am permis o anchetă: un fermecător domn în vârstă din Lyon nu-mi mai răspundea la scrisori de un an şi jumătate şi mi-am îngăduit să îl întreb pe un tânăr amic lyonez, al cărui frate lucra în administraţia locală, dacă omul ăsta murise. Prietenul mi-a făcut acest serviciu şi mi-a zis că bărbatul era încă în viaţă. Mai multe nu mi-a fost dat să aflu. Toate ipotezele erau posibile pentru lipsa de comunicare, de la Alzheimer până la delirul mistic.

E foarte dificil să ştii unde să te opreşti. Mai e şi problema frontierei: celălalt trece prin viaţa ta, trebuie să accepţi că poate să iasă la fel de uşor pe cât a intrat. Bineînţeles, poţi să îţi spui că nu e grav, că legătura asta era un simplu schimb de scrisori. Îţi mai poţi zice că tăcerea nu înseamnă încetarea prieteniei. Acest ultim argument e mai convingător decât primul. Devii înţelept, te consolezi. Accepţi noi prieteni fără a-i uita pe ceilalţi care au intrat într-un con de umbră. Nimeni nu înlocuieşte pe nimeni.

Şi totuşi, se poate întâmpla să te trezeşti în mijlocul nopţii, cu inima bătându-ţi să sară din piept: dacă e în pericol celălalt? luat pe sus de nişte brute? sub imperiul unor griji inimaginabile? Cum ai putut, în numele unei oarecare idei a civilizaţiei, să-l abandonezi aşa de uşor? Ce-i cu răceala asta dezgustătoare?

Nu există soluţie. Trebuie să te resemnezi: o să mori fără să afli ce i s-a întâmplat prietenului şi fără să ştii dacă amicul şi-ar fi dorit să te preocupe soarta lui. O să mori fără să te dumireşti dacă el e un ticălos şi un indiferent sau o persoană care respectă libertatea celuilalt. Singurul lucru în care vei dori să crezi până la sfârşit e că a fost vorba cu adevărat despre un prieten: de ce un prieten de condei ar valora mai puţin decât unul în carne şi oase?

În vara lui 2009, nu atinsesem încă acest nivel în privinţa lui Melvin Mapple. Refuzam să intru în perioada de doliu pe care îl ştiam atât de bine: ceva în mine se revolta la gândul ăsta. Condiţiile nu mi se păreau pe deplin reunite ca să dau curs mecanismelor resemnării. Există nişte limite pentru o ruptură bruscă. Nu era iraţional din partea mea: un soldat obez din Irak chiar era pândit de mari pericole.

După vacanţă, m-am întors la Paris. Noul meu roman apăruse şi am fost copleşită, ca în fiecare toamnă. Septembrie, octombrie, noiembrie şi decembrie sunt luni în care lucrez într-un hal pe care nici măcar editorul meu nu-l realizează. Nu a trecut însă nicio clipă fără ca într-un colţişor al sufletului să mă mistui la gândul lui Melvin Mapple. Un bărbat de 200 de kilograme nu dispare chiar fără urmă.

Când i-am scris o felicitare editorului meu american, după Crăciun fericit şi la mulţi ani, nu m-am putut abţine să adaug un PS. neobişnuit: „Soldatul din armata voastră, cel din Bagdad, despre care am vorbit în ziarele din Philadelphia, nu a mai dat niciun semn de viaţă. Poţi să mă ajuţi?”. Nu aş fi îndrăznit să pun o asemenea întrebare dacă Michael Reynolds nu ar fi fost un bărbat pe cinste.

Imediat după asta, am primit felicitarea de Anul Nou de la editor, iar ca răspuns la P.S.-ul meu, o adresă de mail cu numele „Missing in action”. Brav bărbat!

Cum Internetul era pentru mine *terra incognita,* am fost ajutată de o ataşată de presă pentru a trimite solicitarea de informaţii în privinţa soldatului Melvin Mapple. Am primit un mesaj enigmatic: „Melvin Mapple necunoscut în Armata Americană”.

Apoi mi-a venit ideea de a-mi formula cererea specificând numele soldatului aşa cum trebuia să o treci pe plic: o succesiune de iniţiale de neînţeles, cu Mapple la mijloc, apoi din nou şirul de iniţiale. Nu mă mira deloc. Corespondam cu câţiva militari francezi, ale căror adrese de armată erau formulate cel puţin la fel de straniu, prenumele nefiindu-le niciodată menţionat. Armatei îi plăcea să cultive misterul.

Şi de această dată, calculatorul răspunse că nu avea nicio informaţie despre un anume Howard Mapple, cu baza în Irak.

Ataşata de presă m-a întrebat dacă eram mulţumită. Nu am vrut să o deranjez mai mult de-atât şi am pretins că era în regulă: „Cu siguranţă a folosit cel de-al doilea prenume pentru a-mi scrie”.

De fapt, nu aveam habar de nimic. Nu ştiam nici măcar dacă acest Howard Mapple avea cea mai mică legătură cu Melvin. Putea să fie un alt american pe nume Mapple. Mi-am încercat norocul şi i-am scris o scrisoare lui Howard Mapple, la familiara adresă din Irak:

Dragă Howard Mapple,

Vă rog să mă iertaţi că vă deranjez. Am corespondat cu un militar ca şi dumneavoastră, cu baza în Irak, Melvin Mapple. Nu mai am veşti din partea lui din mai 2009. Îl cunoaşteţi? Mă puteţi ajuta? Vă mulţumesc.

Amélie Nothomb

Paris, 5.01.2010

După câteva zile, inima mi-a bătut mai tare la vederea unui plic cu numele meu, asemănător în toate chipurile, inclusiv la scris, cu cel al lui Melvin Mapple. „O să aflu în sfârşit ce s-a întâmplat cu el”, m-am gândit, bucuroasă că reînnod legătura cu acest prieten. Că scrisoarea m-a uimit e puţin spus:

Doamnă,

Lăsaţi-mă dracului cu prostiile astea. Nu îi mai datorez nimic distrusului ăluia de Melvin. N-aveţi decât să îi scrieţi la Baltimore, pe adresa…

Şi acum, valea.

Howard Mapple Bagdad,

10.01.2010

Ei bine, acest Howard nu se exprima deloc cu manierele lui Melvin. Şi mai uimitor era că, în afara tonului, totul era la fel: hârtia, plicul, până şi scrisul era întocmai cu cel al prietenului meu. Nu

era din cale-afară de neînchipuit: am remarcat adesea cum seamănă scrisul la americani – şi aici vorbesc despre acel scris deosebit care se învaţă în anumite scoli, şi nu la scrisul cursiv care e în foarte mare măsură diferit de la caz la caz.

În fine, Howard putea să stea liniştit, nu aveam să-l mai deranjez. Şi îmi furnizase o informaţie de căpătâi: Melvin se întorsese în Baltimore, iar eu aveam adresa lui.

Trebuia să găsesc aici o brumă de explicaţie pentru tăcerea amicului meu. Probabil că i se adusese la cunoştinţă foarte brusc că se va întoarce în ţară şi sigur de-abia avusese timp să se pregătească. Îmi imaginam traumele reîntoarcerii în SUA, după şase ani petrecuţi pe frontul irakian, şi întâlnirea cu ai lui, cu stomacul în gât din pricina obezităţii.

Bietul Melvin, probabil că se adâncise într-un impas absolut. Drama naufragiaţilor vieţii e că, în loc să se deschidă spre ceilalţi, se îngroapă în suferinţa lor şi nu mai ies de acolo. Bine, dacă Melvin mi-ar fi scris să-mi povestească una ca asta, nu l-aş fi putut ajuta. Dar măcar ar fi putut să vorbească, în măsura în care corespondenţa e o formă de verbalizare; mărturisirea te salvează de la sufocare.

Sau poate că Melvin Mapple îşi găsise sau îşi regăsise prieteni în Baltimore şi nu mai avea nevoie de mine. Speram din tot sufletul să fie aşa. Nu-mi mai doream decât să am un ultim contact cu acest bărbat care contase pe mine o vreme.

Trebuia să adopt tonul potrivit. Nu-mi venea să îi adresez reproşuri, nu-mi stătea în fire: toată lumea are dreptul să tacă. Chiar dacă nu tolerez să mi se impute că tac multă vreme, le acord acest drept cunoştinţelor mele. Pe de altă parte, puteam să ascund ca îmi lipsise?

Nu există decât un singur fel de a învinge o dificultate în a scrie, iar acesta constă în a scrie.

Reflecţia eficientă şi activă nu intervine decât în momentul compunerii.

Dragă Melvin Mapple,

Cineva pe nume Howard Mapple mi-a dat de ştire că v-aţi întors acasă şi mi-a dat adresa. Ce bucurie să primesc veşti despre dumneavoastră! Mărturisesc că m-am îngrijorat un pic, dar înţeleg că întoarcerea bruscă, apoi şocul reîntâlnirii nu v-a oferit nici timpul, nici disponibilitatea mentală pentru a-mi scrie.

Când va fi posibil, mi-aţi putea scrie o scurtă scrisoare? Mi-ar plăcea să aflu ce mai faceţi. Cele câteva luni cât a durat corespondenţa noastră v-au transformat într-o persoană importantă pentru mine. Mă gândesc adeseori la dumneavoastră. Ce mai face Şeherezada?

Cu prietenie,

Amélie Nothomb

Paris, 15.01.2010

Am trimis ceva ce semăna mai mult cu o sticlă în mare decât cu o scrisoare.

Obişnuiesc să arunc la gunoi chestiile grosolane pe care le primesc. Cu toate astea, nu am azvârlit scrisoarea lui Howard Mapple: mă pusese pe gânduri oarecum, dar socoteam că putea să aibă o semnificaţie benignă. Mintea mea anticipează îndeajuns de bine, aşa că ştiu că oamenii fac prin scrisorile lor nişte apropouri cel puţin bizare care nu zic de fapt nimic. Majoritatea oamenilor se tem să pară nişte firi plăcute şi fără mister.

Răspunsul lui Melvin întârzia. Poşta armatei trebuia că funcţionează mai bine decât cea americană. Mi-am dat seama că îi găseam tot timpul scuze soldatului. Cu alte cuvinte, uitam de faptul că îi găsisem din piatră seacă o galerie de artă şi că nu eşuasem niciodată în rolul meu de confidentă. Indulgenţa faţă de lipsurile celorlalţi o să mă piardă.

Nici măcar nu am observat plicul obişnuit primit în ziua aceea, cu timbrul lui *stars and stripes*[7]. Am făcut ochii cât cepele când l-am deschis:

Dragă Amélie,

Mă hotărâsem să nu vă mai scriu. Scrisoarea dumneavoastră mă uimeşte peste măsură: cum puteţi să nu îmi purtaţi pică? Mă aşteptam la lucruri mai rele decât nişte reproşuri. Nu aţi înţeles că nu vă merit prietenia?

Cu sinceritate,

Melvin

Baltimore, 31.01.2010

I-am răspuns într-o clipă:

Dragă Melvin,

Cât mă bucur să am veşti din partea dumneavoastră! Vă rog, povestiţi-mi cum stau lucrurile pe-acasă. Mi-aţi lipsit.

Cu prietenie,

Amélie

Paris, 6.02.2010

Am trimis la poştă ce am scris şi apoi am recitit hârtiuţa soldatului. Era prima oară când îmi zicea doar pe nume şi se semna cu al lui. Aşa că am făcut şi eu la fel. Scrisul i se schimbase. De-asta scrisoarea nici nu îmi atrăsese atenţia din prima. Săracul Melvin, trebuie că întoarcerea în ţară îl marcase grav: se scleroza, nu mai ţinea stiloul ca înainte etc. Făcusem bine că nu sublimasem lucrurile astea în răspunsul meu: era cea mai bună reacţie. Aşa, avea să ştie că nu conta nicicum.

Îmi imaginam cam prin ce trecuse el în lunile astea. Cretini descoperind că e obez şi zicându-i: „Ei, bătrâne, se pare că ai avut o experienţă bogată. Nu te-au lăsat să mori de foame”. Ticăloşi acuzându-l pentru dezastrul războiului pe el, care nu fusese decât ultima slugă. Ce infecţi sunt oamenii când judecă un seamăn! Ei nu au fost acolo, nu au văzut nimic, dar au o părere înjositoare despre ceea ce nu cunosc de fapt şi nu se sfiesc să i-o aducă la cunoştinţă oricărui e interesat.

Al doilea plic din Baltimore:

Dragă Amélie,

Dacă ştiam că sunteţi genul ăsta de persoană, nu v-aş mai fi scris. M-am înşelat în ce vă priveşte. Din cărţile dumneavoastră, vă consideram intransigentă, cinică, cineva pe care nu îl păcăleşti cu una, cu două. De fapt, sunteţi simplă şi drăguţă şi nu vă puneţi înaintea tuturor. De-asta mă şi blestem acum.

M-am purtat foarte urât cu dumneavoastră. Nu am fost niciodată în Irak şi nu am fost niciodată soldat. Am vrut să vă suscit interesul. Nu am plecat niciodată din Baltimore, unde nu fac altceva decât să mănânc şi să navighez pe Internet.

Fratele meu, Howard, e militar în Bagdad. Acum câţiva ani, l-am ajutat să restituie nişte bani

pierduţi la pariuri pe care le făcuse într-o călătorie în Las Vegas. Cum îmi datora o grămadă, l-am convins să copieze scrisorile electronice pe care i le trimiteam şi să vi le expedieze. Când îmi scriaţi, el le scana.

Nu am plănuit ca falsul ăsta să ia o asemenea amploare. M-am gândit că o să vă trimit o scrisoare sau două, nimic mai mult. Nu mă aşteptam să fiţi entuziasmată şi nici de la mine nu mă aşteptam la una ca asta. Foarte rapid, acest schimb de scrisori a ajuns cel mai important lucru din viaţa mea, în care, trebuie să precizez, nu se întâmplă mai nimic. Nu m-am simţit în stare să vă spun adevărul. Situaţia ar fi putut dura la nesfârşit. Asta îmi şi doream.

M-am gândit eu că într-o bună zi o să-mi cereţi o fotografie. Aşa că i-am trimis lui Howard acea poză care nu ascunde nimic din gravitatea stării mele. Atunci nu îmi venea să cred că o să pozez pentru o galerie de artă belgiană. Nu o să vă pot mulţumi niciodată îndeajuns pentru acel lucru; generozitatea dumneavoastră m-a făcut să mă simt încă şi mai vinovat. După asta, domnul Cullus a vrut o fotografie cu mine în costum militar; aici, m-am blocat.

Am început să negociez chestia asta cu fratele meu: mi-ar fi putut obţine un costum XXXL? Auzind aşa ceva, lui Howard i-au căzut plombele. A spus că îmi luase 5 dolari pe pagină (nu ştiam de calculul ăsta), ceea ce însemna că nu îmi mai datora nimic. A adăugat că s-a săturat până peste cap de prostiile pe care le îndrugase pentru mine, că s-a îmbolnăvit de câte chestii cretine trebuia să copieze şi că probabil sunteţi dusă cu pluta că îmi răspundeţi. Pe scurt, nu mai puteam conta pe el.

De-asta nu v-am mai scris. Deşi m-aş fi putut ţine de versiunea mea până acum. Aş fi putut dactilografia scrisorile şi să vă spun că mi-am ars costumul militar, în sens simbolic, când m-am întors în Baltimore. Dar am păstrat tăcerea, un

final decent pentru povestea asta cusută cu aţă albă. Aşa, aş fi fost o amintire, iar dumneavoastră aţi fi crezut că întoarcerea mea acasă are nevoie de o reacomodare serioasă.

Aşa că am tăiat orice legătură. M-a ajutat faptul că fratele meu nu îmi mai transmitea scrisorile; îmi închipui că or fi fost câteva. Mi-a lipsit corespondenţa noastră. Cu toate astea, m-am convins că tăcerea mea era mai benefică de-acum pentru interesul nostru comun.

Apoi, acum trei săptămâni, am primit mesajul dumneavoastră. De neînţeles: să descoperiţi existenţa lui Howard şi să nu îmi purtaţi pică, ba chiar să îmi scrieţi pe un ton şi mai prietenos. Să fi fost posibil ca adevărul să nu vă fi sărit în ochi?

Ca să vă distrug şi ultimele iluzii, vă trimit răspunsul scris cu mâna mea, astfel încât scrisul diferit să dea la iveală falsul. Şi când colo, drăcia dracului, îmi scrieţi imediat o scrisoare voioasă, care nu scotea în faţă niciuna dintre ciudăţeniile evidente ale chestiei ăsteia.

Staţi liniştită, nu vă consider proastă. E frumos să ai atât de multă încredere. Numai că eu, eu mă simt prost. Îmi dau bine seama că, în ochii unui om obişnuit, eu v-am luat drept fraieră şi am reuşit. Majoritatea oamenilor ar crede că sunteţi, iertaţi-mi expresia, prostul satului. Or, asta nu era absolut deloc intenţia mea. De fapt, nici nu ştiu ce voiam.

Ceea ce e sigur e că v-am atras atenţia. Am pus tot sufletul. Am aflat de pe Internet că primiţi în fiecare zi maldăre de scrisori. Eu, care îmi petrec viaţa pe Internet, am fost fascinat de epistolele scrise cu cerneală pe hârtie, pe care le primiţi şi pe care le tot trimiteţi. Mi s-a părut, cum să vă zic, extrem de real. Există aşa de puţină realitate în existenţa mea. Şi de-asta mi-am dorit aşa de mult să-mi daţi din realitatea dumneavoastră. Paradoxul e că, pentru a intra în viaţa dumneavoastră, am considerat că e necesar să mi-o fabric pe-a mea.

Ceea ce îmi reproşez mai tare e că v-am subestimat. Nu era nevoie să vă mint ca să vă atrag atenţia. Tot aşa mi-aţi fi răspuns şi dacă v-aş fi zis adevărul, adică faptul că sunt un obez eşuat în depozitul cu pneuri al părinţilor lui, în Baltimore.

Vă cer iertare. O să înţeleg dacă refuzaţi.

Cu sinceritate,

Melvin Mapple,

Baltimore, 13.02.2010

Am rămas şocată o vreme, incapabilă să fac ceva. Eram supărată, contrariată? Nu. Doar în ultimul hal de uimită.

De la debutul meu, din 1992, întreţinusem o grămadă de conversaţii prin intermediul scrisorilor cu o mulţime de oameni. Statistic vorbind, erau mari şansele ca printre atâţia să fie şi o mână serioasă de ciudaţi, şi uite că nu lipsiseră. Dar unul de anvergura lui Melvin Mapple eu nu văzusem şi nici nu anticipasem.

Cum trebuia să reacţionez? Habar nu aveam. Oare trebuia să reacţionez măcar?

Ca să-mi răspund la întrebare, aveam această dorinţă: să îi scriu lui Melvin dând cărţile pe faţă. Deci să acţionez.

Dragă Melvin Mapple,

Scrisoarea dumneavoastră din 13 februarie mă stupefiază într-un fel de nedescris. Reacţionez la cald, ceea ce sper că nu o să mă împiedice să reacţionez la rece.

Îmi cereţi iertare. Nu am nimic să vă iert. Să fac asta ar însemna să presupunem că mi-aţi făcut rău. Nu mi-aţi făcut niciunul.

Se pare că în SUA minciuna e răul suprem, dacă pot să zic aşa. Fără îndoială că sunt foarte europeană: minciuna nu mă supără decât dacă lezează pe cineva, în acest caz, nu văd cine e lezat. Unii soldaţi americani ar putea găsi să vă zică vreo

două şi probabil că ar fi îndreptăţiţi. Dar asta nu mă priveşte.

După anumiţi oameni, îmi spuneţi, eu aş fi prostul satului. Eu nu judec aşa lucrurile. Ca fiinţă umană, am nevoie să cred ce e în faţa ochilor mei. Ceea ce mi-aţi împărtăşit în scrisorile dumneavoastră dădea la iveală adevărul, numai că altfel spus. Din infernul dumneavoastră, aţi făcut un altul. Prea puţin îmi pasă de cei care dau cu pumnul în masă şi spun că nu se poate compara oroarea de pe frontul irakian cu oroarea unui corp obez, citez, „eşuat în depozitul cu pneuri al părinţilor lui". Metafora asta a avut sens pentru dumneavoastră odată ce s-a impus, şi aţi avut nevoie să luaţi ca martor o persoană care practica genul epistolar atât de asiduu, că v-a impresionat. Povestea dumneavoastră scrisă cu cerneală de altcineva era singurul mod prin care puteaţi să o faceţi să devină realitate, cea care vă lipseşte atât de mult.

„Tot aşa mi-aţi fi răspuns şi dacă v-aş fi zis adevărul", scrieţi. Nu putem şti. Da, v-aş fi răspuns. În acelaşi fel? Nu ştiu. Formularea asta exagerată are meritul de a-mi înfăţişa cu elocvenţă degradarea din viaţa dumneavoastră. Dacă mi-aţi fi scris adevărul gol-goluţ, aş fi înţeles? Aşa sper.

Dacă vă liniştеşte, să ştiţi că sunteţi departe de a fi primul mitoman care mi se adresează. Nici măcar nu sunteţi un mincinos adevărat, deoarece sunteţi conştient de invenţiile dumneavoastră atât de mult, că v-aţi demascat singur şi de bunăvoie. Printre cei care-mi scriu, sunt unii ale căror minciuni îmi sar în ochi de la prima lectură, alţii în cazul cărora mi-a luat patru ani să le demasc farsele şi cei cărora nu le-am prins niciodată şpilul. În privinţa celorlalţi, revin la ce spuneam la începutul scrisorii: atâta vreme cât nu face rău nimănui, mitomania nu mă deranjează câtuşi de puţin.

Ţin, de asemenea, să vă felicit: punerea în scenă a fost aşa de bună că, dacă n-aţi fi mărturisit, nu m-aş fi prins. Bravo. Orice scriitor e şi un pic escroc, aşa că, în calitate de coleg, îmi scot pălăria. Când un mincinos fără talent îmi trimite o minciună cusută cu aţă albă, mă enervează. Escrocheria, ca şi vioara, cere perfecţiune: când dă un recital, violonistul nu se mulţumeşte să fie bun. Sublim sau nimic. În cazul dumneavoastră, salut maestrul.

Cu sinceritate,
Amélie Nothomb
20.02.2010

Fără să-mi dau seama, îi preluasem formula de încheiere, „cu sinceritate". Şi chiar fusesem de o sinceritate rară în scrisoarea aceea. Cu singura omisiune că expresia „Am vrut să vă atrag atenţia" mă agasase. De câte ori am citit fraza asta? Şi ce pleonasm! Când scrii cuiva, *vrei* să-i atragi atenţia. Altfel, la ce-i mai scrii?

Era totuşi scuzabil atâta vreme cât nu mai adăuga şi fraza întâlnită în nouă din zece cazuri: „Nu aş suporta să vă purtaţi cu mine cum o faceţi cu toată lumea". Inepţia asta avea numeroase variante: „Nu sunt ca toată lumea", „Nu aş vrea să îmi vorbiţi cum o faceţi cu oricine" etc. Când citesc una ca asta, imediat arunc scrisoarea la coş. Aşa dau eu ascultare rugăminţii ăsteia. Vrei să nu mă port cu tine cum o fac cu toată lumea? Dorinţele tale sunt ordine. Am cel mai profund respect pentru toată lumea. Îmi ceri un tratament excepţional, aşa că nu te respect şi îţi azvârl scrisoarea la gunoi.

Ce nu suport la enunţul ăsta, pe lângă prostia lui, e dispreţul care se citeşte acolo. Un dispreţ cu atât mai grav cu cât mi se atribuie. Am o alergie: nu suport nicio formă de dispreţ, fie că mi-e adresat, fie că mi se reproşează, fie că doar îi sunt martor. Iar dispreţul pentru toţi e încă şi mai

revoltător. E inadmisibil să nu îi acorzi unui necunoscut prezumţia de nevinovăţie.

Am mâncat pâine cu miere. Mă dau în vânt după gustul mierii. Cuvântul „sincer”, care azi e atât de la modă, ei i se datorează, etimologic vorbind: „sine cera”, literal, „fără ceară”, desemna mierea purificată, de calitate – în vreme ce şarlatanul vindea un amestec jenant de miere şi ceară. Numeroşii oameni care folosesc acum prea des cuvântul „sinceritate” ar trebui să facă o cură sănătoasă de miere ca să-şi aducă aminte despre ce vorbesc.

Dragă Amelie,

Scrisoarea dumneavoastră m-a şocat mai mult decât trebuie să vă fi surprins a mea. Nu prea ştiu la ce mă aşteptam, dar în niciun caz la aşa ceva.

Reacţia dumneavoastră e frumoasă. Singura persoană care mai ştie de minciuna asta e fratele meu, Howard. Adaug numai faptul că el nu e la fel de înţelegător. Când îi trimiteam mailurile pe care trebuia să le copieze, răspundea cu un „Vai de capul tău, eşti bolnav" sau alte aluzii înţepătoare.

Încercaţi să înţelegeţi: dumneavoastră nu îmi reproşaţi absolut nimic, iar eu mă simt vinovat. Am deci nevoie să vă dau o explicaţie, deşi nu mi-o cereţi.

Ceea ce v-am povestit despre viaţa mea de până la 30 de ani este adevărat: fuga, nopţile sub cerul liber, sărăcia şi în final foamea. Dar când am atins pragul disperării, nu m-am dus în armată, ci la mama şi la tata. Ce umilire de nedescris să te întorci la ai tăi la 30 de ani şi fără nicio împlinire la activ! Mama a crezut că mă salvează când mi-a cumpărat calculatorul. „Ai putea să faci un site pentru benzinăria noastră", mi-a zis ea. De parcă o benzinărie ar avea nevoie de aşa ceva! Mirosea de la o poştă a pretext. Numai că nu aveam de ales şi m-am pus pe treabă. Am descoperit că mă descurcam binişor în branşa asta. Câteva întreprinderi din apropiere mi-au cerut şi ele acelaşi lucru. Am câştigat bani şi asta mi-a permis să îi plătesc datoria lui Howard.

De fapt, e şi ceea ce m-a înfundat definitiv. Eu, care petrecusem zece ani mâncând foarte puţin, am început să fac invers: am adoptat stilul de viaţă al programatorului, care constă în a mânca pe genunchi şi a ronţăi tot timpul câte ceva. Aveam profunda senzaţie că mama îmi oferise calculatorul ca să mă scoată la suprafaţă, aşa că am stat în faţa lui vreme de un an. Nu mă opream decât ca să mănânc, să mă spăl sau să stau la masă cu ai mei – deci din nou ca să mănânc. Părinţilor mei li se

fixase în cap că sunt fiul lor sleit de foame, întors în cuib: nu-şi închipuiau că o să mă îngraş, iar eu nici atât. Ar fi trebuit să mă uit la mine când făceam duş, dar nu am acordat atenţie acestui aspect. Când mi-am dat seama de catastrofă – ăsta e cuvântul potrivit – era prea târziu.

Dacă există o boală pe care mai bine o previi decât să o tratezi, atunci asta-i obezitatea. Nu înseamnă nimic când observi că ar trebui să dai jos 5 sau 10 kilograme. Dar când te prinzi într-o bună zi că trebuie să slăbeşti 30 de kile e altceva. Totuşi, dacă aş fi început atunci, m-aş mai fi putut salva. Acum trebuie să slăbesc 130. Cine are atâta curaj ca să se hotărască să dea jos 130 de kile?

De ce nu am tras semnalul de alarmă când am văzut că m-am îngrăşat cu 30 de kile? În ziua aceea, mă confruntam cu nişte probleme spinoase de IT şi aveam nevoie de toată energia şi concentrarea: nici prin cap nu-mi trecea să încep un regim. A doua zi, la fel, şi tot aşa. Oglinda îi dădea dreptate cântarului: eram gras. Dar hotărâsem că nu contează: ce îmi păsa? Eram programator, trăiam în depozitul cu pneuri al părinţilor mei, cu un calculator care nu se sinchisea de greutatea mea. Am tras pe mine un trening şi o cămaşă XXL şi nu mai păream aşa de gras. La masă, nici mama, nici tata nu a observat ceva.

Când traversam America pe jos, ca orice brav urmaş al lui Kerouac care se respectă, am încercat drogurile întâlnite pe drum şi în deşert, ceea ce nu e puţin lucru. Amicii au tot timpul o substanţă în buzunar: *„Share the experience”,* ţi se zice când ţi-o întind. Nu am refuzat niciodată. Unele mi-au plăcut, pe altele nu le-am suferit. Dar niciuna dintre cele care-mi făceau cu ochiul nu mi-a dat nici a suta parte din dependenţa iscată de mâncare. Când văd la televizor campaniile împotriva drogurilor, mă întreb ce aşteaptă ca să ne atenţioneze împotriva adevăratului nostru duşman.

De-asta nu mai reuşesc să slăbesc: dependenţa mea faţă de mâncare a devenit de neînvins. Mi-ar trebui o cămaşă de forţă (XXXL) să mă împiedice să mănânc.

Când am atins 130 de kile, mama mi-a zis uimită: „Eşti gras!”. I-am zis că sunt obez. „De ce n-am observat până acum?” s-a plâns ea. Pentru că îmi lăsasem barba să crească şi ea îmi acoperea guşa de trei ori mai mare. M-am ras şi am descoperit faţa unui necunoscut care sunt şi azi.

Părinţii mi-au ordonat să slăbesc. Am refuzat. „Dacă-i pe-aşa, nu te mai primim la masă. Nu vrem să ne uităm la tine cum te sinucizi”, mi-au zis. Iată cum am ajuns un obez singuratic. Nu m-a deranjat că nu îi mai vedeam nici pe mama, nici pe tata. Până la urmă, asta e groaznic: nu te deranjează nimic, accepţi totul. Crezi că nu o să devii obez pentru că ar fi insuportabil; e insuportabil, dar suporţi.

Am ajuns să nu mă mai văd cu nimeni în afara curierului care-mi aduce mâncarea pe care mi-o comand prin telefon sau de pe Internet, iar pe el nu îl deranjează nimic: nu sunt singurul din Baltimore care e aşa. Îmi arunc ţoalele murdare într-un sac de gunoi; când e plin, îl pun în faţa garajului. Mama le spală, apoi aduce înapoi sacul în acelaşi loc. Aşa, nu trebuie să mă vadă.

În toamna lui 2008, am citit un articol despre obezitatea care făcea din ce în ce mai multe ravagii în rândul soldaţilor americani din Irak. La început, m-am gândit că fratele meu Howard ar fi trebuit să se îngraşe, nu eu. După asta, m-am surprins invidiindu-i pe militarii obezi. Înţelegeţi-mă: ei măcar aveau un motiv serios. Statutul lor semăna cu cel al victimelor. Oameni cărora li se zicea că nu e vina lor. Am fost gelos pe faptul că erau compătimiţi. E jalnic, ştiu.

Şi încă nu e tot. Boala lor avea o poveste. Şi pe asta am fost invidios. O să-mi spuneţi că şi a mea are una: aşa o fi, dar mi-a scăpat. În realitate,

obezitatea mea avea o cauză şi totuşi, în sufletul meu, avusese loc un soi de ruptură în legile cauzalităţii. Când trăieşti toată ziua pe Internet, ai o asemenea senzaţie de irealitate, că mâncarea pe care o devorasem luni întregi parcă nici nu existase. Eram un grăsan rupt de istorie şi, în această calitate, îi invidiam pe cei încorporaţi în marea Istorie.

Când a început războiul din Irak, am fost chemat şi respins – deja! – din pricina obezităţii. Atunci, m-am felicitat că sunt gras şi am rânjit că idiotul de frate-meu a fost trimis acolo. Apoi, neantul a continuat în faţa calculatorului: opt ani de nimic, din care nu-mi aduc aminte nimic şi pe care totuşi nu îi pot da uitării uite-aşa, pentru că m-au împovărat cu mai mult de 100 de kile. Apoi am citit articolul despre soldaţii obezi. Şi apoi aţi apărut dumneavoastră.

Ceea ce m-a determinat să mint a fost apariţia acestui articol laolaltă cu faptul că v-am descoperit. Scriitoarea aceea care îşi scria corespondenţa pe hârtie mă pusese deja pe gânduri. Am comandat cărţile dumneavoastră traduse în engleză şi nu ştiu cum să explic, dar ele mi-au vorbit pe sufletul meu. O să mă urâţi: tânăra Christa din *Antichrista,* unul dintre personajele dumneavoastră, m-a îmboldit să mint.

Deodată, această nouă interpretare a obezităţii mele mi s-a părut salvatoare. Ca versiunea mea să devină reală, trebuia să fie sprijinită de cineva din exterior. Eraţi perfectă pentru rolul ăsta: cunoscută şi implicată. Nu ştiu dacă mi-a făcut bine că ne-am scris, dar ştiu sigur că mi-a plăcut: mi-aţi confirmat povestea. Ajunsesem să cred de-a binelea că eram militar în Bagdad. Mulţumită dumneavoastră, aveam ceva de care nu avusesem niciodată parte: demnitate. În mintea dumneavoastră, viaţa mea devenea realitate. În ochii dumneavoastră, simţeam că exist. Soarta mea merita consideraţia dumneavoastră. Ce emoţie, ce

deliciu după opt ani de neant! Chiar dacă nu vă primeam scrisorile decât în variantă scanată, mi se păreau extrem de reale.

Îmi doream ca situaţia asta să dureze la nesfârşit, dar mi-aţi cerut o fotografie cu mine în costum de soldat. Apoi, în vara lui 2009, ziarele din lumea întreagă au anunţat plecarea alor noştri. Howard, ghinionist ca de obicei, a făcut parte din ultimul contingent; s-a întors în State de-abia acum unsprezece zile. Pe scurt, când mi-am dat seama că minciuna nu se mai ţinea pe picioare, nu am văzut altă soluţie decât tăcerea.

Am reuşit să obţin de la Howard toate scrisorile dumneavoastră. Ce emoţie când le-am văzut de-adevăratelea, când le-am atins. Mi-am scos la imprimantă scrisorile din arhivă şi am făcut un dosar cu ele, aranjate în ordine cronologică. Ştiţi cum am numit albumul? „O formă de viaţă". Aşa mi-a venit pe limbă. Când mă gândesc din nou la cele zece luni în care am corespondat cu dumneavoastră, mie, care nu mai trăiam de aproape zece ani, mi-a rămas în minte această expresie: mulţumită dumneavoastră, am avut acces la o formă de viaţă.

Cuvintele astea te duc cu gândul de obicei la existenţa elementară a amibelor şi a protozoarelor. Majoritatea oamenilor strâmbă din nas oarecum dezgustaţi. Mie, care mi-a fost dat să cunosc neantul, mi se pare că înseamnă deja viaţă şi îmi impune respect. Mi-a plăcut forma asta de viaţă, sunt nostalgic. Schimbul de scrisori funcţiona ca o fisiune: vă trimiteam o infimă particulă de existenţă, lectura dumneavoastră o dubla, răspunsul o multiplica şi tot aşa. Datorită dumneavoastră, neantul meu devenea un mediu favorabil vieţii. Mă marinam în sucul schimbului de cuvinte. Există o bucurie pe care nimic nu o egalează: iluzia că toate se leagă. Faptul că aceasta s-a născut dintr-o minciună nu-i ştirbeşte cu nimic voluptatea.

Corespondenţa noastră se reia după o întrerupere echivalentă cu timpul în care ne-am scris. Oare va fi la fel de bine? Acum, când vă spun adevărul, va da naştere unei forme de viaţă? Puţin probabil. Cum o să mai aveţi încredere în mine în continuare? Chiar dacă prin mărinimia dumneavoastră o să vă mai simţiţi în stare, în mine ceva s-a rupt: nu uitam niciodată că mint, dar îmi plăcea convingerea cu care scriam acea minciună. Sunteţi scriitoare, nu e cazul să v-o spun eu. Neofitul de mine nu îşi revine: tot ce am trăit mai intens îl datorez ficţiunii pe care am aşternut-o în pagină.

Acum, ficţiunea mea e dată în vileag. Ştiţi adevărul exasperant. Cel mai bine păziţi prizonieri din lume pot să evadeze. Însă nicio ieşire nu e cu putinţă când închisoarea e corpul tău obez. Să slăbesc? Permiteţi-mi să râd. Mă apropii de 200 de kile. De ce nu am dărâma şi construi la loc piramidele din Egipt, dacă tot vorbim de asta?

Şi atunci vă întreb următorul lucru: ce îmi mai rămâne de trăit?

Cu sinceritate,
Melvin Mapple
Baltimore, 27.02.2010

Concluzia scrisorii m-a înspăimântat. Probabil că demenţa lui Melvin era contagioasă, pentru că am cumpărat imediat un bilet de avion spre Washington. Serviciul de informaţii internaţionale a găsit fără mari probleme coordonatele lui Mapple. Ţinând cont de decalajul orar, am format numărul. A răspuns o voce gâfâindă:

— Amélie Nothomb, pe bune?

— Aţi fugit până la telefon.

— Nu. E lângă mine. Tot nu-mi revin că m-aţi sunat.

Melvin vorbea de parcă era tot timpul cu sufletul la gură. Probabil că din pricina obezităţii.

— Ajung la aeroportul din Washington pe 11 martie, la 14:30. Vin să vă văd.

— Veniţi pentru mine? Sunt impresionat. O să vă aştept la aeroport. O să luăm împreună trenul spre Baltimore.

Am închis de teamă să nu mă răzgândesc. Pentru că am un talent deosebit să mă port ca o inconştientă, mi-am ordonat să nu mă mai gândesc la călătorie ca să nu renunţ.

La telefon, mi se păruse că vocea lui Melvin era bucuroasă.

Chiar în momentul plecării, am primit o scrisoare de la american. Am luat-o cu mine să o citesc în avion.

Am aşteptat ca Boeing-ul 747 să decoleze, pentru a nu mai putea avea scăpare, şi am deschis plicul:

Dragă Amélie,

Veniţi să mă vedeţi. E un cadou extraordinar. Nu cred că faceţi asta pentru toţi cei cu care corespondaţi, cu atât mai puţin pentru cei care locuiesc aşa de departe. Ce tot zic aici? Ştiu că sunt singurul pentru care acceptaţi o asemenea deplasare. Sunt foarte emoţionat.

În acelaşi timp, mă întreb ce am putut să vă scriu încât să luaţi această decizie. Fără să-mi dau seama, am făcut probabil vreo manevră ca să vă înduplec şi nu sunt prea mândru de asta. În fine, asta e. Sunt mulţumit.

Aşa cum v-am zis la telefon, voi veni să vă caut pe aeroportul Ronald Reagan. Să ştiţi că pentru mine va fi extraordinar. Nu am mai plecat din Baltimore de aproape zece ani. Şi când zic din Baltimore, ar trebui să precizez că mă refer la strada mea. Ba cred că şi aşa spus e prea mult. Ultima mea ieşire din depozitul cu pneuri datează de pe vremea alegerii preşedintelui Obama, pe 4 noiembrie 2008: am mers să votez. Din fericire, era undeva la capătul străzii. Cu toate astea, m-a terminat, m-am întors lac de sudoare ca şi cum ar fi fost caniculă. Cel mai rău nu e efortul de a merge, ci privirea celorlalţi, din cauza ei te iau toate apele. Da, epidemia de obezitate din America nu i-a descurajat încă pe ceilalţi să ne mai privească. Pe când un preşedinte de 150 de kile?

Pe scurt, va fi o aventură să merg să vă aştept la Washington. Să nu credeţi totuşi că mă plâng, ar fi culmea, atâta vreme cât dumneavoastră traversaţi oceanul să mă vedeţi. E doar ca să subliniez că sunt conştient de importanţa momentului. Nimic

pe lume nu mă va putea împiedica să fiu acolo, pe 11 martie, la ora 14:30, la aeroport. M-aţi văzut în fotografie, mă veţi recunoaşte.

Nu aţi precizat cât timp o să rămâneţi. Sper că mai mult. Dacă vreţi să staţi la mine, i-am cerut mamei să pregătească fosta mea cameră.

Vă aştept.

Cu sinceritate,

Melvin Mapple

5.03.2010

Mi s-a părut o scrisoare bine scrisă. Am apreciat acel „Fără să-mi dau seama, am făcut probabil vreo manevră ca să vă înduplec…", care mai schimba placa nenumăratelor „Sper că nu credeţi că încerc să vă înduplec" scrise de corespondenţi, la capătul misivelor-fluvii, în care îmi povesteau cum îi băteau şi îi torturau părinţii lor când erau mici.

Ca de obicei, aranjasem să am un loc lângă fereastră. În avion, stau tot timpul cu nasul lipit de hublou: orice nor mă interesează. Dar de data asta, nu reuşeam să mă scufund în contemplarea peisajului celest. Creierul meu avea o gaură în pantof.

În mijlocul Atlanticului, această piatră mentală şi-a găsit o formulare: „Amélie Nothomb, poţi să-mi zici ce urmează să faci?". Am răspuns cu ipocrizie: „Păi, să vedem, sunt un adult responsabil, care a hotărât să-i facă o vizită unui amic american. — Nu! Adevărul e că ai rămas la fel ca la 8 ani: crezi că ai puteri misterioase, îţi imaginezi că o să-l atingi pe Melvin şi el se va face bine şi nu va mai fi obez!". Am ciulit urechile. „Ai dreptate, asta încă nu a atins stadiul formulării; la tine, cuvântul e raţional, ceea ce nu atinge stadiul ăsta nu există, crezi că o să-l salvezi pe Mapple chiar dacă nu ştii cum o s-o faci. Altfel, spune-mi de ce mergi până în Statele Unite numai ca să vezi un corespondent obişnuit! — Pentru că sunt

prietenă cu acest om, el măcar nu recurge la paralipsă. — Traversezi Atlanticul pentru lipsa de paralipsă? Mă prăpădesc de râs! — Nu. Iar absenţa paralipsei e foarte rară. Sunt o fiinţă care e în stare să meargă foarte departe în numele convingerilor sale semantice. Pentru mine, limbajul e cel mai înalt nivel al realităţii. — Cel mai înalt nivel al realităţii e să întâlneşti un obez mitoman într-un depozit cu pneuri din Baltimore. Companie şi destinaţie de vis. Şi toate astea pentru lipsa paralipsei. Dacă într-o zi ai să dai peste un corespondent din Mongolia Exterioară care, el şi numai el, nu greşeşte concordanţa timpurilor la subjonctiv sau are o părere interesantă despre intranzitivitate, o să mergi să-l vizitezi la Ulan Bator? — Unde baţi cu clovneria asta de demonstraţie? — Şi tu unde baţi cu călătoria asta? De ce îţi imaginezi că prezenţa ta miraculoasă o să-i fie de ajutor acestui biet nebun? Dacă vrea să scape de asta, lucru de care nu suntem siguri, nu o să fii tu cea care-l scoate din belea. Dacă te-ai fi mulţumit să-ţi pierzi timpul, nu ar fi fost grav. Dar te-ai gândit la problemele pe care o să le ai cu el? Ai văzut ce îţi scrie; ce ai de zis în privinţa asta? O să ai de-a face cu ore de tăcere cu obezul ăsta, la aeroport, apoi de-a lungul unui drum lung cu trenul, apoi în taxi, în cele din urmă la el acasă. O să fie un iad. În lipsa conversaţiei, nu vei putea să eviţi să te uiţi la cât de gras e, o să-şi dea seama, o să suferi şi tu, şi el. De ce te supui la aşa ceva, de ce îl supui la una ca asta? — Poate nu o să se petreacă aşa lucrurile. — într-adevăr, există riscul să fie şi mai rău. O să te întâlneşti cu un programator care de zece ani nu a mai schimbat un cuvânt decât cu băiatul cu pizza. Când o să fiţi la Baltimore, o să se simtă aşa de rău, că o să se pună în faţa calculatorului ca să nu mai aibă de-a face cu tine. Individul ăsta e bolnav şi tu eşti şi mai bolnavă pentru că mergi la el. Te-ai băgat într-o

belea incredibilă. Acum vezi cum te descurci, prostuţo!”

Vocea nemiloasă a tăcut, lăsându-mă faţă în faţă cu constatarea implacabilă a greşelii mele. Da, călătoria asta era o idee catastrofală, acum eram pe deplin conştientă. Ce urma să fac? Nu mai puteam să dau înapoi. Cum să împiedic avionul să ajungă la destinaţie? Cum să nu ies din aeroport pe uşa la care mă aştepta Melvin Mapple? Imposibil!

Stewardesa ne-a distribuit atunci hârtiile verde-pal pe care le primeşte oricine se pregăteşte să atingă solul american, fie şi pentru trei ore. Cei care îl văd pentru prima oară se miră întotdeauna de acel chestionar la care trebuie să răspundă: „Aţi făcut sau faceţi parte dintr-un grup terorist?”, „Aveţi asupra dumneavoastră arme chimice sau nucleare?” şi alte întrebări surprinzătoare, cu căsuţe da-nu de bifat. Toţi cei care le descoperă izbucnesc în râs şi le spun tovarăşilor de călătorie: „Ce s-ar întâmpla dacă aş bifa da-ul?”. Şi tot timpul există cineva care îi descurajează ferm: „Nu-i de glumit cu securitatea Statelor Unite”. În cele din urmă, până şi cei mai ţicniţi rezistă tentaţiei.

Ştiam pe de rost actele acelea verde-pal şi mă pregăteam să le completez ca de obicei când mi-a venit următoarea idee: „Amélie, singurul fel prin care poţi să eviţi întâlnirea cu Melvin Mapple e să bifezi căsuţele greşite. O să fii dată pe mâna justiţiei americane. Ce preferi? Trenul Washington-Baltimore, cu obezul mitoman, sau nişte mari probleme cu poliţia SUA?”.

Niciodată în viaţa mea nu-mi dădusem un asemenea ultimatum. Am privit prin hublou cerul halucinant care ştia deja ce o să aleg. Deja mă hotărâsem şi nu mai aveam la ce să mă gândesc. Transportată de extaz, am comis dementa acţiune. La întrebarea „Aţi făcut sau faceţi parte dintr-un grup terorist?” am bifat *da.* M-a luat cu fiori. La întrebarea „Aveţi asupra dumneavoastră arme

chimice sau nucleare?" am bifat *da.* Stupoare profundă. Şi tot aşa. După aceea, cu inima cât un purice, am tot pus *da*-uri, unele mai suicidare decât altele. Am semnat un act de autoacuzare care mă transforma în inamicul numărul 1 al planetei şi l-am strecurat în paşaport.

În acest moment, mai puteam da înapoi. Mai puteam să o chem pe stewardesă şi să-i cer un alt formular verde, ca aceia care greşiseră şi tăiaseră. Ar fi fost de ajuns să rup acea declaraţie nebună şi nu s-ar mai fi întâmplat nimic.

Dar ştiam că nu voi face nimic. Ştiam că o să dau vameşilor acele hârtii nebune. Nu ştiam exact ce avea să urmeze, în afara unor probleme iminente. Autorităţile aveau să mă trimită la Guantanamo. Se părea că acea gheenă fusese distrusă, dar americanii sunt eficienţi: cu siguranţă că au construit ceva asemănător în altă parte. Aveam să zac în închisoare pentru tot restul vieţii.

Şi totul pentru a evita să mă întâlnesc cu Melvin Mapple! Prostii! Amélie, ţi-ai văzut destinul îndeplinit, asta ţi-ai dorit dintotdeauna. O pedeapsă pentru nenumăratele tale greşeli? E şi asta. Dar nu o să-ţi ajungă.

Care e ţelul tău, de când ai început să scrii? Ce te perpeleşte cu o ardoare de neasemuit de atâta vreme? Ce înseamnă pentru tine scrisul?

Ştii foarte bine: scrii ca o posedată în fiecare zi a vieţii tale pentru că ai nevoie de o scară de incendiu. Pentru tine, să fii scriitor înseamnă pur şi simplu o căutare disperată a portiţei de evadare. O peripeţie datorată inconştienţei tale te-a făcut s-o găseşti. Rămâi în avionul ăsta, aşteaptă sosirea. Vei preda documentele la vamă. Şi viaţa ta imposibilă se va sfârşi. Te vei elibera de piatra ta de căpătâi, care e sinele tău.

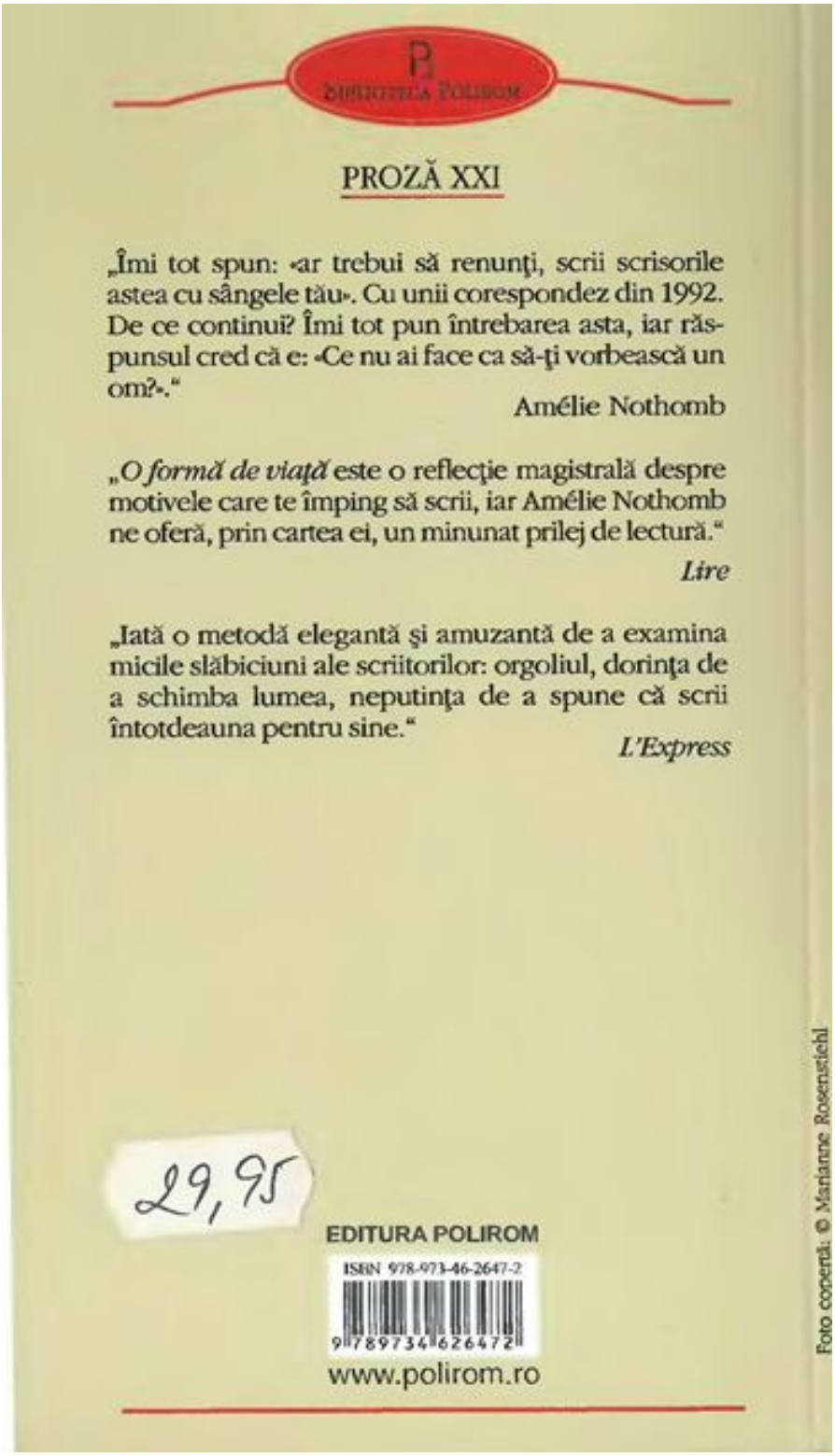
BIBLIOTECA POLIROM
PROZĂ XXI
„Îmi tot spun: «ar trebui să renunţi, scrii scrisorile astea cu sângele tău». Cu unii corespondez din 1992. De ce continui? Îmi tot pun întrebarea asta, iar răspunsul cred că e: «Ce nu ai face ca să-ţi vorbească un om?».“
Amélie Nothomb
„*O formă de viaţă* este o reflecţie magistrală despre motivele care te împing să scrii, iar Amélie Nothomb ne oferă, prin cartea ei, un minunat prilej de lectură.“
Lire
„Iată o metodă elegantă şi amuzantă de a examina micile slăbiciuni ale scriitorilor: orgoliul, dorinţa de a schimba lumea, neputinţa de a spune că scrii întotdeauna pentru sine.“
L'Express
29,95
EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-2647-2
9 789734 626472
www.polirom.ro
Foto copertă: © Marianne Rosenstiehl

[1] În orig., termenii între ghilimele sunt în limba engleză: „fucking”, „war” (n.r.).

[2] Un soldat american o citeşte pe scriitoarea belgiană Amélie Nothomb.

[3] *Catilinarele,* traducere din limba franceză de Maria Zarna, Editura Polirom, 2006.

[4] Sendvişuri cu unt de arahide şi gem, plăcintă cu mere, prăjituri americane cu ciocolată şi nuci (n.r.).

[5] Deşertăciunea deşertăciunilor, totul e deşertăciune (în lat., în orig.).

[6] Schimbând ceea ce este de schimbat (în lat., în orig.).

[7] Unul dintre numele sub care este cunoscut steagul american (n.r.).

Table of Contents

{1} 94
{2} 94
{3} 94
{4} 94
{5} 94
{6} 94
{7} 94